

Systemisk vigtighed - en fordel eller en hovedpine?

Afgangsprojekt, 4. semester, HD FR
Aalborg Universitet
Frederik Jensen, Studienummer 20206546
Vejleder: Christian Farø

INDHOLDSFORTEGNELSE

Abstract:	4
Indledning:	5
Problemformulering:	5
Afgrænsning	6
Metode	7
Empiri	7
Teori	8
Hvem er SIFI	9
Perioden i overskrifter	10
Banknordik i Danmark	11
Egenkapitalforrentning	12
Afkast på de samlede aktiver	15
Sammensætning af udlån	16
Egenkapitalforrentning for investor	18
Er det så godt at have en lav kurs/indre værdi?	20
Delkonklusion	21
Nedskrivningsprocent	21
Delkonklusion	23
Omkostningerne stiger	24
Medarbejderudvikling	27
Omkostninger i forhold til udlånet	29
Delkonklusion	30
Rentemarginalen	31
Er en høj rentemarginal godt eller skidt?	32
Rentemarginalen er faldet	33
Rentemarginalen efter nedskrivninger	35
Delkonklusion	38
Indtjeningen er flyttet	38
Indtjening uden om balancen	39

Gebyrer fra realkredit	39
Kapitalforvaltning	40
Delkonklusion	43
Kapitalkrav	43
Kapitaludstedelser	47
Finansieringsomkostninger	48
Hvor lidt kan man tjene	50
Perspektivering - er SIFI til for bankerne?	51
Risikopræmie bør afspejle risiko	52
Øget krav til rapportering	52
Nye krav på vej	53
Konklusion	53
Litteraturliste	55

Abstract:

In 2013 the term systemically important banks was introduced in Denmark. This was a result of several initiatives in the wake of the financial crisis starting in 2008 where the government had to step in to mitigate the potential economic impact on the society if large banks, in particular the largest, Danske Bank, were to fail.

In order to prevent a similar situation, where the state has to bail out banks from a crash, the largest banks now have to live up to both increased scrutiny from the authorities as well as maintaining a stronger capital base. This is because these banks are deemed too big to fail without causing serious economic impairment to the rest of the society, and as such the goal is to minimize the risk of a large bank crashing.

This analysis aims to identify whether the increased demands for the largest Danish banks have a negative impact on the business, or whether it is possible to turn these demands into a positive effect for the banks. The analysis will also focus on whether there is a significant difference between the most systemic and largest banks and the less systemic and smaller banks. The analysis is based on publicly available financial reports and investor presentations, and revolves around a comparison of a range of financial targets.

The analysis concludes that the largest banks have a much lower interest rate margin, but this does not necessarily translate directly to a larger profit share, nor does it imply the opposite. In the same vein the largest banks are not significantly more effective or ineffective than smaller and less systemic banks. The larger banks and financial groups are however more conservative in their lending than the smaller counterparts.

This is followed by an in depth analysis of where banks make their money today, and how the traditional banking business of lending and borrowing has shifted to a focus on business segments that don't directly affect the capital base. Fees are also a much more integral part of the banking sector's income today than it was the case in 2013.

This analysis does however show that the capital cost of banks is at least somewhat tied to the size of the bank and as a result the solvency ratio. This means that larger banks are able to fund themselves more cheaply than smaller banks, which again can lead to undercutting prices on the markets.

Lastly there's a discussion on how little a bank can make in order to keep up with the growth and inflation in society, which concludes, that profit should not be lower in 2022, than it has been in the past, otherwise banks might either lose investors or the ability to keep up with the normal developments of society.

This is followed by a discussion on the benefits for both the country of Denmark and the banks of having a well functioning and profitable banking sector.

Indledning:

Under og efter Finanskrisen gik mange pengeinstitutter ned, mens andre kom i bekneb og blev reddet af statslige hjælpepakker. I Danmark var der seks af disse, hvor flere stillede midler til rådighed for bankerne.

Den seneste blev givet i 2013, og var den, der definerede, at nogle institutter er så store, at det vil være ødelæggende for landets økonomi, hvis de gik ned. Det er såkaldte systemisk vigtige finansielle institutter, SIFI.

Disse institutter skal leve op til særlige krav for at sikre, at der er god gænge, eller at der i hvert fald er penge til at betale, hvis de skulle få problemer. Det gør man bl.a. ved at stille yderligere krav til rapporteringen, men måske mest håndgribeligt ved at stille et større og særskilt krav til, hvor meget kapital, pengeinstitutterne skal holde på, når de giver et lån.

Alt andet lige bliver det altså dyrere for en SIFI-bank at give et lån, end det vil være for en ikke-SIFI bank. Omvendt er SIFI-banker større, og stordriftsfordele skal kunne afhjælpe dette. Derudover er der for kunder og investorer en vished om, at banken ikke går ned og lever op til skærpede krav.

I dag tæller de danske SIFI-institutterne:

- Danske Bank
- Nordea Realkredit
- Jyske Bank
- Sydbank
- Nykredit Realkredit
- Sydbank
- Spar Nord (fra 2019)
- Arbejdernes Landsbank (fra 2021)

Analysen undersøger, hvorvidt de største danske banker formår at drage nytte af de øgede krav, eller om kravene skader bankernes indtjeningsevne.

Problemformulering:

Hvilken betydning har det for et pengeinstitut at blive udpeget som systemisk vigtig finansiel institut?

Hvordan kan pengeinstitutter omsætte øgede krav til forretningsmæssige fordele?

Afgrænsning

Nordea Realkredit skiller sig ud her, fordi det er direkte afhængigt af banken Nordea som formidler af realkreditkunder. Banken Nordea er underlagt moderselskabets kapitalkrav, som først blev defineret i Sverige, i dag Finland. Nordea Realkredit vil derfor ikke medtages i analysen.

Der fokuseres på bankdriften i koncernerne, hvor Danske Bank og Jyske Bank har eget realkreditselskab. For Nykredit tages udgangspunkt i banken, der også lever op til SIFI-krav, men på denne måde kan effekten ved at levere realkreditlån til andre banker fjernes. Da Jyske Bank og Danske Bank er tæt forbundet med resten af koncernen, vil dette dog også berøres i en opgørelse af de samlede indtægter for koncernen.

SIFI-bankerne i gruppen deler sig i to grupper, hvor den ene rummer finanskoncerner, mens den anden er rene banker. Det afspejles også i størrelsen. Danske Bank, Jyske Bank og Nykredit er således hver især markant større end de mindre SIFI-banker, der tæller Sydbank, Spar Nord, Arbejdernes Landsbank og Banknordik.

Færøske Banknordiks forretning vil også blive berørt. Banken har været relativt lille på det danske marked, men stor på hjemmemarkedet Færøerne, hvor banken har SIFI-status. Denne er fulgt med til det danske, og det betyder, at der har været højere kapitalkrav til forretningen i Danmark, end der ville have været for et andet institut af tilsvarende størrelse.

Grønlandsbanken er også et SIFI-institut, men banken har ikke og har ikke haft nævneværdige aktiviteter på det danske marked, hvorfor den ikke inkluderes.

Der vil også være et særskilt fokus på de to nyeste SIFI'er, Spar Nord og Arbejdernes Landsbank. Som koncerner er de begge vokset nok i perioden til nu at være SIFI. For Spar Nord har der været mindre opkøb, mens Arbejdernes Landsbank med købet af majoriteten af Vestjysk Bank som koncern blev blandt landets største.

Ringkjøbing Landbobank har længe været blandt de bedst drevne banker i Danmark, og er den største ikke-SIFI bank på det danske marked. Banken medtages som en slags benchmark.

Opgavens analyse tager udgangspunkt i regnskabsdata samt præsentationer fra bankerne til investorer.

Metode

Analysen vil tage udgangspunkt i en strategisk regnskabsanalyse, hvor de relevante nøgletal og udviklingen i disse vil berøres i perioden, fra SIFI blev indført, 2013, til senest tilgængelige årsregnskab, 2021.

Der vil være et særligt fokus på udviklingen for de to banker, der er blevet SIFI, Spar Nord og Arbejdernes Landsbank i perioden.

Kapitalomkostninger udregnes, både ved hjælp af WACC, weighted average cost of capital, der ud fra den eksisterende kapitalbase giver et billede af, hvad ny kapital vil koste. Formlen lyder $WACC = K_w = K_d * (1 - T) * L + K_e * (1 - L)$

K_d er prisen på fremmedkapital forstået som gældsudstedelser og indlån, mens T er skattesatsen, og L angiver andelen af gæld i forhold til de samlede aktiver. K_e er prisen på egenkapital.

Prisen på egenkapital kan beregnes ud fra en investors synspunkt ved at bruge CAPM-modellen, der lyder:

$$K_e = \text{risikofri rente} + \text{beta} * (\text{afkastkrav} - \text{risikofri rente})$$

Den risikofri rente kan sættes lig den tiårige danske statsobligation. (Benton E. Gup & James W. Kolari, 2005, Commercial Banking - The Management of Risk, John Wiley & Sons, Inc., s. 365)

Derudover undersøges også den merrente, der betales, når institutterne udsteder nye kapitalinstrumenter.

Empiri

Den primære datakilde er bankernes egne regnskaber. For at korrigere for ændrede regnskaber er der dog i årene indtil 2021 taget udgangspunkt i Finanstilsynets samlede statistik for sektoren.

Nøgletal fra Finanstilsynets egne beregninger bruges også på tværs.

Dette er ikke muligt for 2021, hvor tallene her stammer direkte fra bankernes regnskaber.

Bankernes egne tal afviger i nogle tilfælde fra de tal, Finanstilsynet rapporterer. Det er dog ikke

væsentlige afvigelser, men enkelte poster der rapporteres højere eller lavere. Det vurderes ikke at have en betydelig effekt på udregningerne.

Derudover benyttes avisartikler samt investorpræsentationer.

Teori

Regnskabsanalysen vil forholde sig til de væsentligste poster i bankernes indtjening i top- og bundlinje, samt omkostningerne. Ved hjælp af WACC udregnes prisen på kapital.

Der beregnes finansielle nøgletal på alle banker, der kan bruges til at lave en sammenligning på tværs af sektoren. Det være sig eksempelvis gearing, egenkapitalforrentning, forrentning af aktiver, omkostningsstruktur.

En dybdegående regnskabsanalyse er lavet for at identificere, hvordan bankernes indtægtsstruktur har ændret sig over årene. Her er taget udgangspunkt i Raaballe mfl., som har foretaget en analyse af omkostnings- og indtægtsstrukturen i den danske banksektor. (Raaballe, mfl., 2014)

Der er foretaget fravalg fra den oprindelige metode i analysen. Eksempelvis er pengemarkedsrenten ikke indregnet, da denne må antages at være ens for samtlige banker. Det er således den enkelte banks prissætning, der adskiller sig. Samtidig er prisen på indlån regnet med for at finde bankernes rentemarginal og ikke blot udlånmarginal. Det skyldes, at den ledende rente i nærved hele perioden har været negativ, og at indlån i mange år har måttet anses som et nødvendigt onde for at få enten udlån eller følgeforretninger, som eksempelvis kapitalforvaltning. Derudover er der ikke indlagt en procentsats til håndtering af omkostninger, da dette må antages at variere fra bank til bank.

I praksis ændrer dette ikke noget væsentligt, da marginalen i stedet blot definerer det rum, som bankerne må finde dækning for omkostningerne i, som i øvrigt har været varierende over årene. Raaballe mfl. teoretiserer ud fra et enkelt tal.

For koncernerne Jyske Bank og Danske Bank med eget realkreditselskab vil forventeligt en væsentlig del af omkostningerne også bruges til at sælge egne realkreditlån, men indtjeningen fra disse lån indgår ikke i den rene bankforretnings renteindtægter.

Siden efteråret 2019 har bankerne forsøgt at mitigere tab på indlånsposten ved at indføre negative renter. Jyske Bank var først med manøvren, men alle er nu fulgt med. Enkelte har indført rentemarginal på indlånet, og posten er derfor igen blevet en reel del af det at tjene penge på bankforretning.

En fordel

Fordele defineres i opgaven, som at virksomheden enten har formået at skabe yderligere vækst, eller at tjene flere penge på den eksisterende stok. Det gøres ud fra en aktionærbaseret tilgang, hvor ejerne af banken ønsker mest muligt profit i selskabet.

Der tages således ikke forbehold for, at ejerkredsen kan have andre ønsker end profit, eller at banken kan have et ønske om ikke at vokse.

Hvem er SIFI

Begrebet systemisk vigtigt finansielt institut, eller fremover SIFI, blev præsenteret i 2013 og i Danmark indført med virkning fra 2014. SIFI-begrebet og positionen er en udløber af bankpakkerne i finanskrisen, hvor nogle af verdens - og Danmarks - største banker kom i bekneb og fik brug for statslige indskud for at overleve.

I dag stilles der fortsat større krav til kapitalbasen, men også rapporteringen fra de enkelte banker. Sigtet er, at de skal være så store, at stordriftsfordele kan tjene de ekstra omkostninger hjem.

Frem til 2022 har det været gældende, at et institut ville blive udpeget til SIFI, når:

- Balancen pct. af BNP overstiger 6,5 pct.
- Udlån i Danmark i pct. af penge- og realkreditsektorens samlede udlån i Danmark overstiger 5 pct.
- Indlån i Danmark som andel af det samlede indlån i pengeinstitutter overstiger 3 pct.

(Finanstilsynet, 2019)

SIFI - 2021	Balance	Markedsandel	Udlån	Markedsandel (udlån)	Indlån	Markedsandel (indlån)
Danske Bank	2.363.271.000,00	25,45%	246.265.000,00	14,29%	1.260.295.000,00	47,61%
Jyske Bank	314.879.000,00	3,39%	142.804.000,00	8,29%	134.057.000,00	5,06%
Nykredit	214.714.000,00	2,31%	123.816.000,00	7,19%	100.498.000,00	3,80%
Sydbank	170.257.000,00	1,83%	67.540.000,00	3,92%	118.300.000,00	4,47%
Spar Nord	116.535.000,00	1,26%	61.936.000,00	3,59%	89.308.000,00	3,37%
AL Bank	107.460.600,00	1,16%	41.958.300,00	2,44%	89.236.600,00	3,37%
Banknordik	11.674.564,00	0,13%	1.683.517,00	0,10%	7.914.185,00	0,30%

Ringkjøbing	60.357.388,00	0,65%	41.179.255,00	2,39%	43.740.049,00	1,65%
Samlet i sektoren	9.284.352.800,00	100,00%	1.722.926.920,00	100,00%	2.646.851.00,00	100,00%

(Nationalbanken, 2022)

Fra 2022 er der lagt op til nye regler, hvor i alt 12 indikatorer tages med. Disse berøres ikke nærmere og ventes i øvrigt ikke at give anledning til ændringer ved de nuværende SIFI-banker.

1. “1) Samlede aktiver vægtet med 6/24.
2. 2) Værdien af nationale betalingstransaktioner vægtet med 2/24.
3. 3) Indlån i Danmark vægtet med 2/24.
4. 4) Udlån i Danmark vægtet med 2/24.
5. 5) Nominel værdi af derivater, som ikke er noteret på et reguleret marked (OTC-derivater) vægtet med 2/24.
6. 6) Passiver på tværs af jurisdiktioner vægtet med 2/24.
7. 7) Aktiver på tværs af jurisdiktioner vægtet med 2/24.
8. 8) Udestående gældsudstedelser vægtet med 2/24.
9. 9) Passiver inden for det finansielle system (hele verden) vægtet med 1/24.
10. 10) Aktiver inden for det finansielle system (hele verden) vægtet med 1/24.
11. 11) Passiver inden for det finansielle system (Danmark) vægtet med 1/24.
12. 12) Aktiver inden for det finansielle system (Danmark) vægtet med 1/24.”

(Erhvervsministeriet, 2021, s.2)

Perioden i overskrifter

Analysen tager sit udgangspunkt i perioden 2013-2021. I 2013 bliver begrebet systemisk vigtige finansielle institutioner, SIFI, indført som en udløber af bankpakkerne fra finanskrisen. Formelt gør det sig først gældende fra 2014. I 2013 køber Sydbank den pressede Diba Bank.

I 2014 overtager Jyske Bank realkreditselskabet BRFKredit, i dag Jyske Kredit, der er den mindste spiller på det danske marked for realkreditlån til private husholdninger.

I 2015 lukker Banknordik ned for sin danske afdeling for erhvervskunder. (Ritzau 2015)

Realkreditselskabet og Nykredit-ejeren Totalkredit hæver i 2016 bidragsatserne for at leve op til kommende kapitalkrav.

Samme år varsler Finanstilsynet indførelsen af nye kapitalkrav i bankerne, de såkaldte nedskrivningseggede passiver, eller NEP-krav.

I 2017 bliver de første historier om hvidvask i Danske Banks estiske filial bragt (Lund mfl., 2018). Det skal dog tage yderligere halvandet år, før banken selv kommer med en redegørelse, der i nogen grad fører til kundeflugt fra banken, og i høj grad et dårligt image, som banken stadig kæmper med. (Iversen, Brahm, 2022)

I 2018 køber Ringkjøbing Landbobank Nordjyske Bank. (Ringkjøbing Landbobank, 2018)

I 2019 køber Nykredit broderparten af lokalbankernes fælles investeringsselskab, Sparinvest, for at styrke produkttilbuddet på investeringsfronten. (Sparinvest, 2022)

Spar Nord udpeges til SIFI. (Finanstilsynet, 2019)

I 2020 betyder udbrud af coronavirus i Danmark, at landet effektivt lukkes ned. For bankerne betyder det stor usikkerhed og forventning om tab på engagementer, hvilket får bankerne til at foretage såkaldte ledelsesmæssige skøn til hensættelser til forventede tab. Samtidig begrænses muligheden for at udbetale udbytte eller købe aktier tilbage.

Sidst på året meldes Spar Nords køb af Banknordiks danske forretning ud. (Spar Nord, 2020)

I 2021 overtager Arbejdernes Landsbank størstedelen af aktierne i Vestjysk Bank. (Arbejdernes Landsbank, 2021)

Samme år udpeges banken til SIFI. (Finanstilsynet, 2021)

Banknordik i Danmark

Banknordik er som dansk SIFI-bank noget anderledes end de resterende banker. Banken er systemisk vigtig på hjemmemarkedet, Færøerne, som er en del af det danske kongerige, hvor den sidder på størstedelen af markedet.

Det betyder, at banken på trods af en beskeden størrelse på det danske marked har været underlagt strammere krav, bl.a. til kapitalbasen.

I 2015 begyndte banken at skære ned på sine mest kapitalintensive danske aktiviteter i form af erhvervskunderne, og senere skar man forretningen yderligere til, så private banking-delen blev skåret fra.

I slutningen af 2020 blev den sidste afsked med det danske marked meldt ud, da Banknordik solgte sin resterende privatkundeforretning til Spar Nord med overtagelse i 2021.

I sin tid på det danske marked var Banknordik også udfordret på flere fronter. Først og fremmest var kundetilfredsheden i bund.

Dernæst halter banken efter på de væsentligste finansielle nøgletal. Dette bliver dog i en længere sammenligning i nogen grad reddet af, at banken har udloddet store udbytter som følge af, at man har skåret forretningen til. Det skete både i 2016, da erhvervskundeforretningen blev lukket helt, og i 2021 da porteføljen af danske privatkunder blev frasolgt.

Banknordiks performance på de enkelte nøgletal berøres i de enkelte afsnit.

Egenkapitalforrentning

Banker lever af at låne penge ud, og det foregår ved at geare kapitalgrundlaget.

Kapitalen er derfor en slags benzin, der driver motoren.

Det er også kapital - specifikt egenkapital - som en investor leverer, når vedkommende køber sig ind i bankens aktier.

Over årene er kravene til bankernes kapitalbase skærpet kraftigt, så sektoren i dag bør stå stærkere, end det var tilfældet før finanskrisen.

Men for investorerne er det værd at se, hvor godt en bank er i stand til at forrente de midler, der stilles til rådighed. Derfor foretages en opgørelse over bankernes egenkapitalforrentning over årene. Da alle betaler skat er resultatet efter skat brugt i forhold til den gennemsnitlige egenkapital i perioden $(\text{primo} + \text{ultimo})/2$.

Egenkapitalen kan således påvirkes af to ting. Først og fremmest hvor mange penge banken tjener, dernæst hvor meget kapital der holdes på bogen. For SIFI-banker gælder yderligere kapitalkrav, hvilket alt andet lige stiller større krav til indtjeningen, hvis man vil konkurrere med de mindre spillere.

En bank med et spinkelt kapitalgrundlag vil altså have lettere ved at fremvise en høj egenkapitalforrentning end en bank med en meget konservativ tilgang til kapital.

For en investor er der dog ingen umiddelbar interesse i, at en virksomhed holder mere kapital på bogen, end det er nødvendigt. Hvornår det er nødvendigt er i første omgang en beslutning for bankens ledelse, hvor bestyrelsen bemyndiger udbytte og aktietilbagekøb. Ultimativt er det dog myndighederne ledt an af Finanstilsynet og Nationalbanken, der sætter en nedre grænse.

I nedenstående analyse tages der udgangspunkt i et afkastkrav på 8 pct. fra en investor, der leverer risikovillig kapital til en bank.

Egenkapitalforrentning efter skat	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Snit, 2013-2021
Danske Bank	5,32 %	2,55 %	8,01%	11,73%	12,36 %	8,98 %	8,83 %	2,67 %	7,31 %	7,53 %
Jyske Bank	10,36 %	11,20 %	8,24%	9,58%	9,08 %	7,28 %	6,83 %	4,39 %	8,30 %	8,36 %
Nykredit	0,54 %	-14,09 %	9,57%	3,74%	15,76 %	7,87 %	5,28 %	6,19 %	8,97 %	4,87 %
Sydbank	1,82 %	9,30 %	10,04 %	12,52%	12,84 %	9,57 %	7,34 %	6,43 %	11,34 %	9,02 %
Spar Nord	8,23 %	8,72 %	11,38%	9,73%	11,04 %	9,96 %	10,86 %	7,10 %	11,47 %	9,83 %
AL Bank	10,77 %	5,84 %	5,39%	7,38%	17,09 %	4,35 %	7,95 %	4,63 %	11,92 %	8,37 %
BankNordik	4,30 %	-6,40 %	-12,56 %	106,11 %	10,39 %	13,19 %	9,77 %	6,86 %	12,45 %	16,01 %
RILBA	12,33 %	14,39 %	13,92 %	15,18%	15,42 %	9,23 %	12,86 %	11,29 %	14,09 %	13,19 %
Gennemsnit, ligevægtet	6,71 %	3,94 %	6,75%	22,00%	13,00 %	8,80 %	8,71 %	6,20 %	10,73 %	9,65 %

Tabellen viser, at der har været bedring i nøgletallet gennem årene. I 2013 var Finanskrisen stadig at mærke, men i 2017 begynder sektoren at se bedring. BankNordik skiller sig markant ud i 2016, hvilket skyldes, at afviklingen af erhvervsforretningen gav en ekstraordinær stor kapitalfrigivelse. Pengeinstitutternes gennemsnitlige egenkapitalforrentning lyder i 2017 på 13 pct., hvilket må anses som pænt. Denne falder dog igen, og er mere eller mindre halveret i 2020, før den igen i 2021 lander på 10,73 pct.

Gennemsnitligt - inklusiv det ekstraordinære 2016 - har pengeinstitutterne i sammenligningen leveret en egenkapitalforrentning på 9,65 pct. fra 2012-2021.

Her halter de største banker dog bagefter, hvor særligt Danske Bank og Nykredit har underpræsteret. Danske Bank var særdeles hårdt ramt af finanskrisen i 2008, og det tog mange år, før banken igen var tilbage i god gænge. Banken var således også direkte modtager af bankpakkerne. Lige så har Nykredit haft store problemer med at tjene penge i årene efter finanskrisen, og det skæmmer den langsigtede sammenligning. Kigger man på de senere år har banken dog fulgt med konkurrenterne.

Jyske Bank har gennem alle årene leveret relativt stabile afkast og var da heller ikke en af de banker, der skulle have hjælpe efter krisen. Fra 2014 er egenkapitalforrentningen faldet, hvilket kan skyldes, at overtagelsen af BRFKredit har øget kravene.

De største banker har i perioden 2013-2021 leveret en gennemsnitlig egenkapitalforrentning på 4,87-8,36 pct. Nykredit er i bund - drevet af årene efter krisen - men for både Jyske og Danske Bank må nøgletallet anses som værende tilfredsstillende.

Der kan næsten sættes lighedstegn mellem forretningens størrelse, og hvor lav egenkapitalforrentningen er. Altså jo større bank, jo mindre egenkapitalforrentningen.

Undtagelsen er, at Spar Nord har slået Arbejdernes Landsbank beskedent, ligesom Nykredit ligger i bund.

Dette gør sig i øvrigt også gældende for både Ringkjøbing Landbobank og Banknordik, hvor Banknordik som den mindste bank ligger i top. Det er dog næsten udelukkende drevet af 2016. Ringkjøbing Landbobank har over perioden formået en vedvarende høj egenkapitalforrentning på gennemsnitligt 13,19 pct.

Det er dog værd at bemærke, som det senere beskrives, at Ringkjøbing Landbobank er mere spinkelt kapitaliseret end konkurrenterne. Det kan lade sig gøre, fordi banken ikke er en SIFI-bank, og derfor er kapitalkravene lavere.

Analysen viser altså ikke, at SIFI-banker har en fordel, når det kommer til forrentningen af egenkapitalen. Tværtimod gør de øgede krav, at det er sværere at nå en høj egenkapitalforrentning.

Banknordik klarer sig i øvrigt pænt over hele perioden, men det er primært drevet af et ekstraordinært højt resultat i 2016. I den almindelige bankforretning har Banknordik ikke overperformet.

Afkast på de samlede aktiver

Egenkapitalforrentningen er et udtryk for, i hvor høj grad man skaber et afkast på aktionærernes investering. Hvis man gearer denne investering, er det lettere at skabe en høj egenkapitalforrentning, men banken bliver i udgangspunktet også mere usikker.

Som det ses af nedenstående tabel er gearingen faldet markant i løbet af perioden, hvilket altså stiller større krav til det, der kan tjenes på den tilbageværende forretning. (Det Europæiske Råd, 2022)

Gearing	2013	2014	2020	2021	Udvikling 2013-2021
Danske Bank	6,89	6,14	5,07	4,98	-1,91
Jyske Bank	16,55	14,92	8,52	9,16	-7,39
Nykredit	15,55	18,20	7,60	6,98	-8,57
Sydbank	14,04	13,51	13,54	12,93	-1,12
Spar Nord	11,46	11,33	9,83	9,77	-1,68
AL Bank	9,56	7,93	8,80	6,70	-2,86
Banknordik	7,80	8,13	7,10	5,34	-2,46
Ringkjøbing	6,75	6,85	6,73	6,92	0,17

Det kraftige fald over årene er dels et produkt af de øgede kapitalkrav, og dels indikerer det, at banksektoren som helhed er blevet mere sikker. Kigger man alene på bankforretningens gearing, er Danske Banks i dag den mest konservative.

På trods af at Ringkjøbing Landbobank har en væsentlig højere egenkapitalforrentning end konkurrenterne, er gearingen ikke mærkbart højere. Banken ligger nogenlunde midt i feltet. Enten tjener banken altså væsentligt mere på sine produkter, ellers leveres produkter, som ikke belaster balancen.

Men med en gearet forretning er det væsentligt at vide, i hvor høj grad der bliver tjent penge på det samlede forretningsgrundlag. Ledelsen kan således godt træffe en beslutning om at skære forretningen til med det formål at øge indtjeningen på det tilbageværende.

For at belyse dette bruges nøgletallet RoA, eller Return on Assets.

ROA efter skat	2013	2014	2020	2021	Snit - 2013-2021
----------------	------	------	------	------	---------------------

Danske Bank	0,35%	0,18%	0,19%	0,52%	0,56%
Jyske Bank	0,70%	1,07%	0,50%	1,01%	0,87%
Nykredit	0,03%	-0,78%	0,76%	1,28%	0,63%
Sydbank	0,13%	0,71%	0,50%	0,88%	0,71%
Spar Nord	0,70%	0,79%	0,76%	1,17%	1,02%
AL Bank	1,14%	0,76%	0,54%	1,78%	1,11%
Banknordik	0,74%	-0,77%	0,94%	1,89%	0,97%
Ringkjøbing	1,92%	2,18%	1,71%	2,13%	2,04%
Gennemsnit, ligevægtet	0,71%	0,52%	0,74%	1,33%	0,99%

Modsat gearingen er dette nøgletal for samtlige banker steget over årene. Det betyder altså, at bankerne er blevet bedre til at udvælge, hvilke forretninger de vil have, og hvordan de skal tjene penge på dem.

Igen er Ringkjøbing Landbobank i toppen af sammenligningen.

Derudover er der en tendens til, at jo større banken er, jo lavere er afkastet på den samlede forretning. Sydbank er her undtagelsen med en vedvarende relativt lav indtjening på de samlede aktiver, selv om banken er relativt lille.

For de største banker kan en af forklaringerne potentielt findes i, at koncernerne tjener en væsentlig del af pengene i realkreditforretningen. Derfor gives der måske rabatter eller tages lavere priser i den rene bankforretning for at videreformidle realkreditlån.

Dertil er der et samfundsmæssigt aspekt i bankernes opbygningen. For Danske Bank repræsenterer omkring en tredjedel af det danske bankmarked, og banken har også en særlig opgave i at servicere næsten alle danskere som kunder. Banken har også en del udlån til det offentlige, og dette er i sig selv ikke en særligt indtjenende forretning. Det er meget sikre lån, hvilket afspejles i prisen.

Sammensætning af udlån

Afkastet på de på ikke-risikovægtede aktiver bør holdes op mod låneporteføljens sammensætning, fordi det i reglen er mere risikofyldt at låne ud til virksomheder end til

privatpersoner. Omvendt er renten typisk også højere.(Just Andresen, Jørgen, m.fl., 2017, Finansiell Risikostyring, Karnov Group Denmark, s. 341)

Nykredit er eksempelvis mere en erhvervsbank end en privatbank, og derfor bør indtjeningen afspejle dette. Det er også værd at bide mærke i, at særligt Spar Nord og Jyske Bank har øget andelen af udlån til privatkunder. Jyske Bank har købt realkreditselskabet BRFkredit og brander sig som boligejernes bank. Spar Nord har købt Banknordiks danske privatkundeforretning. Generelt ses der en overvægt af udlån til erhvervs kunder blandt Danmarks største banker. Her skiller Arbejdernes Landsbank sig dog ud, fordi klart den største del af forretningen består af lån til privatkunder. Arbejdernes Landsbank har for nyligt overtaget broderparten af Vestjysk Bank, som har den modsatte fordeling - altså overvægt af erhverv. Arbejdernes Landsbanks fordeling ligner i højere grad det, man ville forvente fra en klassisk sparekasse, hvor privatforretningen vejer tungest, frem for en bank med mere fokus på erhverv. (Jensen, 2019)

De største banker har i øvrigt en mindre andel af lån til offentlige institutioner, som dog ikke behandles selvstændigt, da det er en meget lille del af forretningen, og sandsynligvis en endnu mindre del af indtjeningen.

Udlånssammensætning	2013	2021	Udvikling
Danske - erhverv	70,50%	68,80%	-1,70%
Danske - private	26,70%	30,30%	3,60%
Jyske - erhverv	66%	57%	-9%
Jyske - privat	34%	43%	9%
Nykredit - erhverv	84,5%	82,2%	-2,3%
Nykredit - privat	15,5%	17,8%	2,3%
Sydbank - erhverv	68,40%	73,60%	5,20%
Sydbank - privat	30,20%	26,30%	-3,90%
Spar Nord - erhverv	66%	53%	-13%
Spar Nord - privat	34%	47%	13%
Arbejdernes - erhverv	38%	33%	-5%
Arbejdernes - privat	62%	67%	5%
Ringkjøbing - erhverv	75,70%	61,20%	-14,50%
Ringkjøbing - privat	24,30%	38,80%	14,50%

Over årene har fordelingen ikke ændret sig. Erhvervstunge banker i 2013 er erhvervstunge i 2021, hvor modsatte fortegn gør sig gældende hos privatkundebanken Arbejdernes Landsbank. Spar Nord, Ringkjøbing Landbobank og Jyske Bank har dog øget andel af lån til privatkunder væsentligt over årene. Alle tre banker har købt andre institutter, henholdsvis Banknordik, Nordjyske Bank og BRFkredit.

Der har i perioden i øvrigt været en meget beskeden lånelyst hos husholdningerne, hvor der fra 2013 til udgangen af 2021 er blevet lagt 16,9 pct. til udlånet, så det ved udgangen af 2021 lød på 2942 mia. kr. I samme periode er virksomhedernes lån i bankerne øget med 44,3 pct. til 1311 mia. kr. (Nationalbanken, 2022)

I samme periode er realkreditudlånet dog øget væsentligt. Ved udgangen af 2013 lød dette tal på 2197 mia. kr., mens det ved udgangen af 2021 er steget til 2956 mia. kr. eller med 34,5 pct. Husholdningerne har i perioden været påpasselige med at låne penge i banken og i stedet foretrukket realkreditselskabet.

Egenkapitalforrentning for investor

Vender vi tilbage til den førnævnte egenkapitalforrentning er det ukontroversielt at sige, at en investor hellere vil have et afkast på 10 pct. end 9 pct. Jo højere jo bedre.

Det er dog værd at forholde sig til aktiemarkedet her. For bare fordi Ringkjøbing Landbobanks egenkapitalforrentning er dobbelt så høj som nogle af konkurrenterne, betyder det ikke, at det er en dobbelt så god investering i dag.

Når en investor køber en aktie i virksomhed, køber man en del af virksomheden. Det betyder, at man dels får retten til den fremtidige indtjening, men også til den opsparede kapital, der er i virksomheden - i dette tilfælde banker. På aktiemarkedet forholder det sig dog således, at 1 kr. i aktiekurs ikke nødvendigvis modsvarer 1 kr. i egenkapital. Og her er der ganske stor diskrepans blandt de børsnoterede banker.

Nøgletallet for dette er kurs/indre værdi, hvilket siger, hvor aktiekursen ligger i forhold til den bogførte værdi, eller i princippet den reelle værdi, i banken. Er kurs/indre værdi over 1, betaler man mere for bankens aktiver, end de er bogført til. Er nøgletallet under, får investor en rabat. En kurs/indre værdi på 0,5 svarer således til, at 1 kr. i aktiekurs svarer til 2 kr. i egenkapital.

Har man en lav kurs/indre værdi, kan det være en god idé at udlodningen til aktionærerne sker gennem aktietilbagekøb og ikke udbetaling af udbytte. Det skyldes, at man - hvis man tror på

bankens værdiansættelsen - får en rabat på aktiemarkedet. For banken har det den fordel at hæve aktiekursen samt at påskønne langsigtede investorer.

Da der er stor forskel på, hvordan aktiemarkedet har prissat bankerne i forhold til den indre værdi, bør egenkapitalforrentningen ud fra en investors synspunkt holdes op mod kurs/indre værdi. Det giver et klarere billede af, hvor meget en ny investor kan forvente at få i afkast på en investering. For de ikke-børsnoterede banker er kurs/indre værdi sat til 1, da det er dette, ejerselskaberne kan bogføre værdien til. Kurs/indre værdi er som egenkapitalen et snit gennem året, da der ikke ventes nævneværdig sæsonmæssig forskel i handlen.

EKF vs kurs/indre værdi	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Snit 2013-2021
Danske Bank	6,91%	2,63%	7,24%	10,11%	9,89%	8,98%	14,23%	4,90%	12,72%	8,63%
Jyske Bank	10,85%	9,87%	8,00%	9,83%	9,46%	9,40%	11,78%	8,21%	13,72%	10,12 %
Nykredit	0,54%	-14,09%	9,57%	3,74%	15,76%	7,87%	5,28%	6,19%	5,98%	4,54%
Sydbank	2,07%	8,23%	7,67%	9,31%	9,51%	8,44%	9,01%	9,19%	14,09%	8,61%
Spar Nord	11,12%	8,85%	11,38%	9,17%	9,86%	10,71%	13,08%	8,56%	12,96%	10,63 %
AL Bank	10,77%	5,84%	5,39%	7,38%	17,09%	4,35%	7,95%	4,63%	11,92%	8,37%
Banknordik	17,55%	-19,68%	-19,94%	147,38%	16,11%	22,75%	19,55%	12,48%	20,75%	24,10 %
Ringkjøbing	7,71%	8,11%	7,29%	7,74%	8,38%	5,68%	7,61%	5,72%	7,12%	7,26%

Denne udregning ændrer billedet markant for, hvilke banker der bedst forrenter en ny investors midler. Ringkjøbing Landbobank er nu rykket til bunden af sammenligningen, mens de største banker indtager toppen. Banknordik skiller sig igen ud i de to år, hvor der er foretaget frasalg. Forklaringen har flere sider. Grundlæggende er det dog, at Ringkjøbing Landbobank handles til en væsentlig merpris i forhold til den bogførte værdi. Altså tror investorerne på, at banken kan mere end de andre.

Det er ikke umiddelbart tilfældet for de resterende banker, for her er tendensen i stedet, at kurs/indre værdi ligger under 1. Altså ødelægger ledelsen værdi, eller forretningen er ikke det værd, investorer tror. For Danske Bank faldt kursen betydeligt i kølvandet på hvidvasksagen. I 2017 blev aktien handlet til kurs/indre værdi på 1,3, mens det i perioden 2018-2021 har ligget i

spændet 0,7-0,6. På trods af at de største banker er relativt ringere til at forrente aktionærernes midler, er der altså stadig en betydelig gevinst at hente, fordi aktiemarkedet har prissat aktierne meget lavt.

Er det så godt at have en lav kurs/indre værdi?

Der skal nok en god salgstale til, hvis man skal overbevise Finans Danmarks bestyrelse eller Dansk Aktionærforening om, at det er en fordel for bankerne at handle til langt under den bogførte værdi.

For en kurs under indre værdi betyder, at aktionærerne mener, at banken ødelægger værdierne - altså ville den være mere værd ved at opløse sig selv end at drive forretningen, som den gør nu. Derudover tager egenkapitalforrentning i forhold til kurs/indre værdi udelukkende udgangspunkt i investorer, der køber sig ind i løbet af året. For de langsigtede investorer, der potentielt har købt ind til en højere kurs, er denne gevinst altså ikke at hente.

Hvis bankerne skal hente yderligere kapital på aktiemarkedet, er aktieemissioner meget besværlige, da ingen rationel investor vil skyde 1 kr. egenkapital ind i en emission, når aktiemarkedet værdisætter til det halve. I praksis kan man lave forhåndsftaler og placere aktierne hos investorer mod en rabat i forhold til markedsprisen.

Aktieemissioner er væsentlige med de stigende kapitalkrav, der indføres over de næste år. For hvis man ikke formår at tjene pengene hjem udelukkende ved driften, må der hentes kapital på aktiemarkedet - hvilket igen er sværere, hvis indtjeningen er utilstrækkelig. Derudover forhandles der i øjeblikket om Handelsbankens danske filialer, og afhængigt af hvem køberen bliver, kan det vise sig nødvendigt at udstede nye aktier til at finansiere købet.

Hos Nationalbanken er man da heller ikke imponeret over de vedvarende sløje aktiekurser i landets største banker. Beskeden er, at det "ikke (er) holdbart" med aktiekurser, der blot modsvarer det halve af, hvad bankerne selv har bogført til. (Nationalbanken, 2020)

En del af bekymringen består i, at det kan få alvorlige konsekvenser for den finansielle stabilitet i samfundet, hvis bankinvestorer i så udpræget grad udviser mistillid til sektoren.

Det har også den slagside, at det vil være svært at afværge et opkøbsforsøg fra en konkurrent. Kigger man udelukkende på det regnskabsmæssige vil en bank, der handles til kurs/indre værdi på 0,5 kunne købes til kurs/indre værdi på 0,75. Det er 50 pct. over markedsprisen. Køberen vil stadig kunne bogføre 0,25 pct. af bankens bogførte værdi som en regnskabsmæssig gevinst. Det skete eksempelvis, da Danske Bank købte Realdanmark i 2000. (Bentow, 2022)

Retteligt skal det siges, at de fleste bankers kurser, og dermed kurs/indre værdi er steget på det seneste, bl.a. på forventningen om et højere renteniveau.

Delkonklusion

Der er blandt SIFI-bankerne ikke nævneværdige forskelle i indtjeningsevnen. Bankernes nøgletal florerer i nogenlunde samme leje. Koncernerne i Danske Bank, Jyske Bank og Nykredit har ikke umiddelbart fordele i forhold til de mindre banker, Sydbank, Spar Nord, Arbejdernes Landsbank og Banknordik.

Men de største banker handles på børsen med en væsentlig rabat i forhold til den bogførte værdi, og det er en udfordring, og er et tegn på mistillid fra investorerne.

Når de største banker ikke tjener mærkbart flere penge, er det dog også værd at holde for øje, at de ikke tjener mærkbart færre penge. De øgede krav ødelægger altså ikke muligheden for at drive en lønsom forretning. Det er dog umiddelbart svært for de største banker at omsætte størrelsen til bedre regnskabstal.

Ringkjøbing Landbobank skiller sig markant ud, men det er værd at huske, at bankens kapitalbase er mere spinkel, og det gør det lettere at nå en høj egenkapitalforrentning. Derudover er bankens forretningsmodel mere nichepræget, hvilket betyder, at man kan vælge de mindst indtjenende forretninger.

Nedskrivningsprocent

Der er i udgangspunktet ikke noget i vejen med at nedskrive på sine udlån. Det er en almindelig del af bankforretningen. Problemet kommer, hvis nedskrivningerne bliver for store, og større end man kan og har priset ind i forretningen. Det var tilfældet under finanskrisen, men siden da har der været meget lave tab.

Nedskrivningsprocenten giver et billede af, hvor stor en kreditrisiko bankerne er villige til at løbe på deres kunder, samt i hvor høj grad de formår at undgå tab, når kunderne bliver nødstedte.

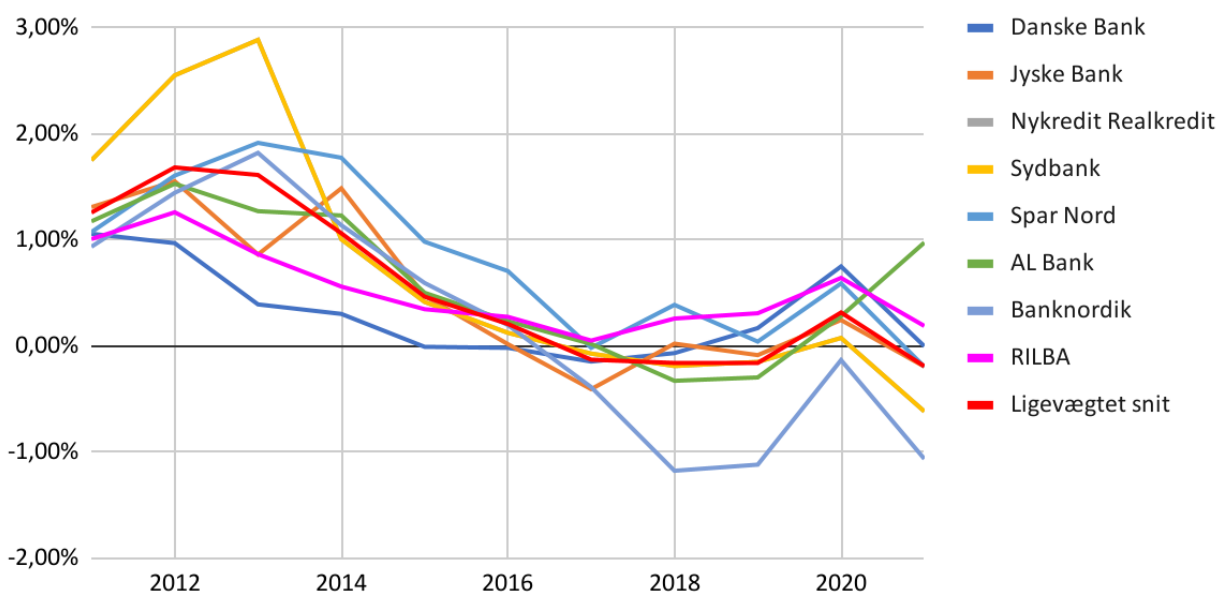
En gennemgang af bankernes nedskrivninger i forhold til udlån, altså nedskrivningsprocent, viser, at der er tabt færre penge i de senere år i perioden. Det er relativt forventeligt, da starten af perioden rummer de sidste år med tab fra finanskrisen. Samtidig er renteniveauet fortsat faldet, og det må antages, at det derfor bliver billigere at servicere gælden, som årene går. Derudover har

der været en god periode for den danske økonomi som helhed, hvor arbejdsløsheden har været nedadgående. (Danmarks Statistik, 2022) Den systemiske risiko er altså faldet.

Derudover er 2020 væsentlig at hive fat i, hvor bankerne foretog ledelsesmæssige hensættelser til at håndtere eventuelle tab som følge af coronavirusens udbrud i Danmark og den efterfølgende nedlukning af samfundet. Det gav et isoleret hop i nedskrivningsprocenterne i bankerne, hvor beskeden dog er, at de reelle nedskrivninger endnu udebliver.

En vedvarende høj nedskrivningsprocent tolkes som en bank med stor appetit på kreditrisiko. En vedvarende lav nedskrivningsprocent tolkes som en bank med mere begrænset risikoappetit.

Nedskrivningsprocent

Nedskrivningsprocent. Egen tilvirkning pba. af analyse af data fra regnskaber

Et ligevægtet snit for perioden 2013-2021 viser, at der er tabt 0,34 pct. af udlånet årligt. De primære tab er indtruffet fra 2013-2015. Fra 2017 har der med undtagelse af 2020 gennemsnitligt været tilbageførsler, altså en regnskabsmæssig indtægt.

Koncernerne i Danske Bank og Jyske Bank ligger under den gennemsnitlige tabsprocent i perioden, hvilket tyder på, at der enten er en lav risikoappetit hos disse institutter, eller at de er bedre til at afvikle nødlidende kunders engagementer.

Nedskrivningsprocent	Snit, 2013-2021
Danske Bank	0,15%
Jyske Bank	0,27%
Nykredit Realkredit	0,39%

Sydbank	0,39%
Spar Nord	0,69%
Arbejdernes Landsbank	0,43%
Banknordik	-0,01%
Ringkjøbing Landbobank	0,39%
Ligevægtet snit	0,34%

For Danske Banks vedkommende har der vedvarende i perioden været en meget lav nedskrivningsprocent, på trods af at der er en mere ligelig fordeling mellem privat- og erhvervskunder. Det tyder altså på to ting. Indbygget i Danske Bank er en lav risikoappetit, og banken har da også haft svært ved at øge udlånet. Derfor kan man tolke, at banken kun tager de "sikre" kunder. Et andet perspektiv er, at Danske Bank er relativt gode til at sikre, at kunderne kommer på fode igen, hvis de bliver ramt af økonomiske vanskeligheder.

Begge disse ting kan i øvrigt også gøre sig gældende for Jyske Bank, der også opererer med en nedskrivningsprocent under gennemsnittet i perioden.

I den anden grøft finder man Spar Nord med gruppens højeste nedskrivningsprocent på 0,69 pct. i perioden. Den store udfordring her er efterveerne fra Finanskrisen, der trækker kraftigt i den gale retning. Det tyder altså på, at man har døjet med historiske dispositioner. I de senere år har banken dog igen fået hold på nedskrivningerne.

Det er værd at hive fat i Ringkjøbing Landbobank, der ofte fremhæves som ualmindelig god til at kradsse penge ind, og med meget få risikofyldte udlån. Det kan ikke umiddelbart aflæses i nedskrivningsprocenten, hvis man sammenligner med de nuværende SIFI-banker. Til gengæld er udsvingene relativt små, og det er altså en mere jævn fordeling af nedskrivninger, end der ses hos kollegerne.

Delkonklusion

Bankerne har i perioden løbende tabt færre penge på at låne ud til kunderne. Det afspejler måske dels en mindre risikoappetit i sektoren generelt, men derudover også, at der økonomisk har været gode tider, hvor arbejdsløsheden har været lav. Kunderne har altså været i stand til at servicere gælden, og der er næsten ingen større uforudsete tab. Den systemiske såvel som usystemiske risiko har været lav.

Den altoverskyggende undtagelse er dog 2020, hvor coronavirus brød ud i den vestlige verden. I Danmark førte det til en nedlukning af samfundet, og over en bred kam ventede bankerne store tab. Derfor blev der foretaget ledelsesmæssige skøn på hensættelserne, så man ville være klar til at absorbere tabet fra de forventede konkurser som følge af, at store dele af erhvervslivet var lukket ned.

Der blev dog etableret kompensationsordninger, som holdt medarbejdere på lønningslisten og virksomheder oven vande. Tabene har derfor i vid udstrækning ikke materialiseret sig, og konkursniveauet er fortsat lavt. (Danmarks Statistik, 2022)

De reelle tab har derfor også i 2020 været lave, selvom det regnskabsmæssigt har været en stor udgift.

Omkostningerne stiger

Omkostningsprocenten er et nøgletal, der angiver, hvor stor en del af bankens indtægter, der går til at betale regninger. Omkostningsprocenten er for bankerne fundet ved at tage indtægterne fra den rene bankdrift og holde det op mod udgifterne. Altså netto rente- og gebyrindtægterne i forhold til personaleudgifter.

Det betyder, at nogle banker "går glip" af en stor indtjening i sammenligningen. For koncernerne Danske Bank og Jyske Bank glipper indtjeningen fra realkreditselskaberne eksempelvis, mens Arbejdernes Landsbanks meget store indtægter på kursreguleringer ikke er en del af sammenligningen.

Imidlertid giver det et billede af, hvor effektiv den rene bankdrift er.

Omkostningsprocent	2013	2014	2020	2021	Snit - 2013-21
Danske Bank	68,04%	58,64%	81,97%	77,33%	68,67%
Jyske Bank	60,92%	67,05%	90,65%	92,95%	76,04%
Nykredit	61,04%	57,27%	75,92%	76,40%	66,60%
Sydbank	55,68%	58,22%	76,91%	76,62%	64,91%
Spar Nord	58,68%	66,65%	69,64%	68,26%	67,06%
AL Bank	72,98%	71,00%	89,72%	82,79%	76,35%
Banknordik	65,51%	66,26%	66,05%	58,38%	71,12%
RILBA	30,29%	30,54%	37,31%	34,64%	34,72%

Mellemliggende år udeladt af hensyn til overskuelighed

I perioden har tendensen været store fremskridt på it-området og færre dyre filialer i landskabet (Zigler, Rosenkrantz de Lasson, 2022). Besparelsen på filialområdet burde føre til en lavere omkostningsprocent. Men det er ikke tilfældet. En del af forklaringen kan findes i, at fremskridt på it-området koster penge. Altså er der investeret mere.

En anden del af forklaringen kan findes i, at de compliance-mæssige krav til bankerne er steget. Det giver sig bl.a. til udtryk i yderligere rapporteringer til Finanstilsynet.

Siden Danske Banks hvidvasksag i 2017/2018 er der også kommet et yderligere fokus på bekæmpelsen af hvidvask i danske pengeinstitutter, og alle som en har oprustet kraftigt på dette område. Det er fremført som et "license to operate" - altså noget, der bare skal være i orden for at kunne drive bank (Plesner, 2019). Det øgede fokus kan aflæses i de årlige indrapporteringer til Finanstilsynet og Hvidvasksekretariatet, der fra 2016-2020 mere end femdoblede til over 75.000. (Finans Danmark, 2020)

Udfordringen for bankerne er dog, at compliance-medarbejdere i høj grad skal sige, hvilke forretninger man ikke kan lave. Så mens man i filialerne måske kunne tage gebyrer for manuel betjening, er der ikke umiddelbart en gevinst ved at undersøge kunderne yderligere. Man kan heller ikke direkte pålægge enkelte kunder at betale for en undersøgelse. Derfor forsøger bankerne med forskellige løsninger. Eksempelvis har Jyske Bank indført et krav om revisor til erhvervskunder. På privatkundeområdet er prisen på en almindelig konto politisk bestemt, men på en lang række andre områder og for ekstraydelser har bankerne hævet gebyrerne, hvor særligt kunderne med det mindste forretningsomfang skal betale. (Levring, 2021) (Stenvei, 2019)

Som tabellen viser, har omkostningsprocenten ikke bevæget sig nedad, på trods af at fordyrende dele er skåret fra. Tværtimod bliver der i dag i hele branchen brugt flere penge på at tjene det samme som tidligere.

Ringkjøbing Landbobank er medtaget for at have et slags benchmark, da det er den mest effektive bank i sektoren. Omkostningsprocenten ligger typisk i spændet 30-40 pct., og det betyder, at der i hele træskolængder bliver tjent tre kroner, hver gang banken bruger en krone. Ringkjøbing Landbobank er som ikke-SIFI-bank underlagt færre krav fra myndighederne, end de store konkurrenter er.

For de resterende banker, og dermed SIFI-bankerne, har tendensen gennem perioden været stigende omkostningsprocenter. Det kan skyldes, at branchen ikke i tilstrækkelig grad har formået at omstille sig til den nye virkelighed, hvor gebyrer skal overtage som indtægtsmotor fra renteindtægterne. Billedet bliver også en smule mudret af, at der alene fokuseres på den rene bankdrift.

Men derudover kan man læse, at det er blevet sværere at drive en SIFI-bank. Den gennemsnitlige ligevægtede omkostningsprocent er steget fra ca. 60 pct. i 2014 til 90 pct. i 2021 (80 pct. i 2020). Dette indebærer dog også en markant stigning i 2020, hvor Arbejdernes Landsbank, som historisk har døjet med meget høje omkostninger, er trådt ind som SIFI-bank.

Tendensen er dog den samme, hvis samtlige nuværende SIFI-banker medregnes fra indførelsen af SIFI-begrebet.

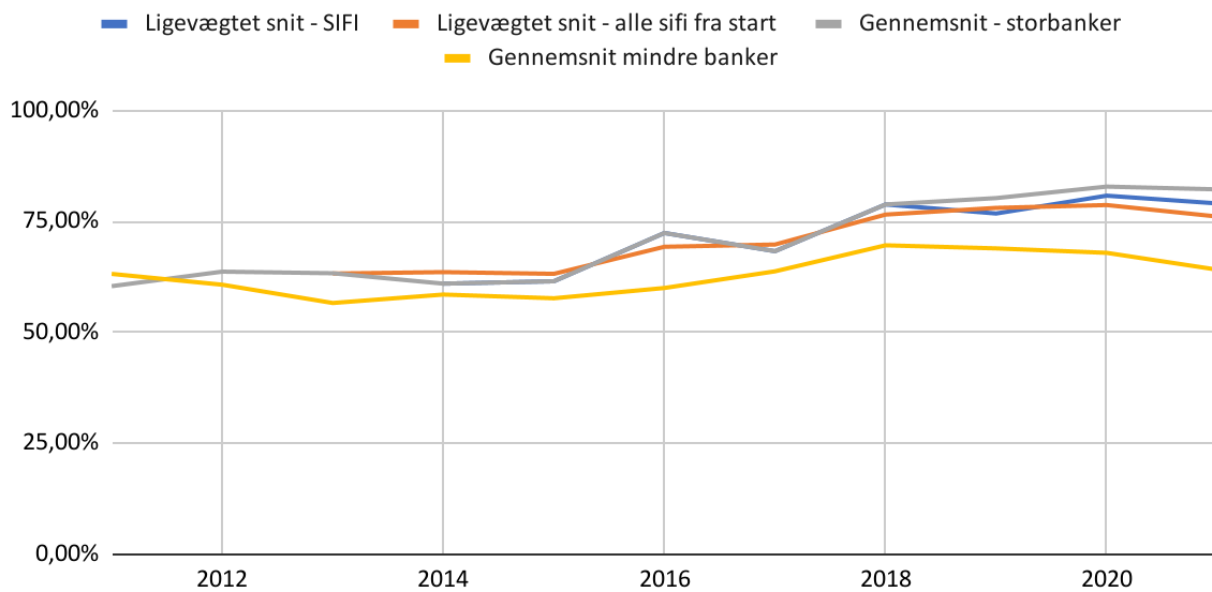
Udregningen af dette tager udgangspunkt i den rene bankforretning, og indtægter fra realkreditlån i egen koncern fra Jyske Bank og Danske Bank er således ikke medtaget. Det må dog forventes, at omkostningerne til salg af disse primært foregår i banken, der fungerer som en salgskanal af egne produkter.

Det virker usandsynligt, at de største danske banker skulle nå en omkostningsprocent på linje med Ringkjøbing Landbobank, der er blandt de bedste europæiske banker på dette punkt, og i øvrigt er underlagt langt færre krav end de vigtigste danske banker.

I Nordens største bank, Nordea, har man dog ambitioner om ikke at bruge mere end halvdelen af indtægterne på at dække omkostningerne, og dette virker mere sandsynligt som et benchmark. Nordea er dog for det første en finsk bank, og derfor vil der være mindre forskelle i udformningen og håndhævelsen af de lovmæssige krav. Derudover er Nordea betydeligt større end nogle danske konkurrenter. (Nordea, 2022)

Det er også værd at bemærke, at der i 2018 var et mærkbart hop i omkostningsprocenten på tværs af sektoren, og det kan skyldes, at der her blev oprustet yderligere på bekæmpelse af hvidvask.

Omkostningsprocent i bankerne - snit

Egen tilvirkning pba. af analyse af data fra regnskaber samt Finanstilsynet

Deler man gruppen op i storbankerne, Danske Bank, Jyske Bank og Nykredit, versus de mindre banker, Sydbank, Spar Nord, Arbejdernes Landsbank, Ringkjøbing Landbobank og Banknordik er tendensen den samme. Der skal bruges flere penge på at drive en stor bank, end der skal på at drive en lille bank, og det kan være en konsekvens af de øgede krav og det risikobaserede tilsyn, som giver flere inspektioner fra Finanstilsynet jo større, man er, ligesom kravene til rapportering følger dette.

Medarbejderudvikling

I bankerne består en væsentlig del af forretningen i at låne penge ud, og størstedelen af medarbejderne må antages at være beskæftiget med dette på den ene eller anden måde. Sker der ingen udvikling i de bagvedliggende omkostninger, bør medarbejderantallet derfor afspejle udviklingen i udlånet. Det må dog også forventes, at man kan øge udlånet mere end medarbejderstaben, fordi en lang række funktioner går igen. Der er altså ikke behov for 10 gange så mange medarbejdere til at håndtere 10 lån i forhold til et lån.

Nedenstående skema sammenholder udviklingen i medarbejderantallet i forhold til bankudlånet.

Udvikling i ansatte og lån	2013-2021
Danske Bank - ansatte	13,76%
Danske Bank - udlån	-4,85%

Jyske Bank - Ansatte	-12,67%
Jyske Bank - udlån	10,82%
Nykredit - Ansatte	13,39%
Nykredit - udlån	169,71%
Sydbank - Ansatte	-6,90%
Sydbank - udlån	4,77%
Spar Nord - Ansatte	6,35%
Spar Nord - udlån	68,37%
AL Bank - Ansatte	6,11%
AL Bank - udlån	38,90%
RILBA - Ansatte	153,69%
RILBA - Udlån	197,34%

Jyske Bank - der i perioden har fuldstændigt overtaget BRFKredit - har sammen med Sydbank som de eneste banker formået at nedbringe medarbejderantallet, mens udlånet er vokset.

Anderledes står det til i Danske Bank, der er blevet flere ansatte til at håndtere et svindende udlån. I denne sammenhæng er det værd at nævne den førnævnte filialnedgang, som Danske Bank som markedsleder har været blandt de førende på.

Enten er det altså blevet sværere for Danske Bank at yde udlån, ellers er den bagvedliggende omkostningsstruktur steget.

Det forekommer usandsynligt, at det teknisk er sværere at give et lån i dag end for knap ti år siden. Sektoren har været gennem store teknologiske udviklinger, og der er investeret massivt på it-området. Det anses derfor som usandsynligt, at dette skulle være årsagen til, at flere medarbejdere håndterer et mindre udlån. Derfor må den bagvedliggende omkostningsstruktur være steget, hvilket også understøttes af, at medarbejderantallet steg kraftigt fra 2017-2021 (2020 var højeste antal). Det var i denne periode hvidvask sagen blev afsløret, og indsatsen på hvidvaskbekæmpelse blev øget kraftigt i hele sektoren.

Hos Nykredit ses en mindre stigning i medarbejderantallet, mens udlånet vokser kraftigt. Det kan tyde på, at banken ikke var så effektiv, som det var muligt i 2013. Det samme gør sig gældende i Arbejdernes Landsbank og Spar Nord. Disse banker burde altså være blevet væsentligt mere effektive over årene. Men det lader sig ikke afspejle i de finansielle nøgletal. Dels kan dette skyldes et pres på udlåns marginalen, som senere beskrives, men også at der generelt er blevet strammere krav til organisationernes rapportering og bemanning.

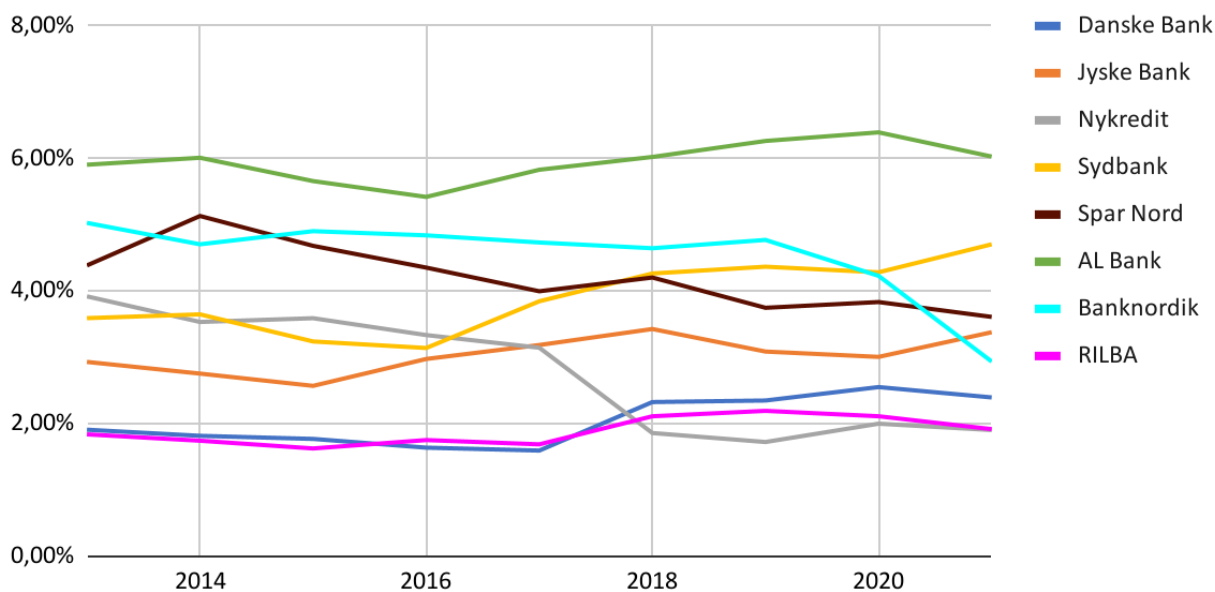
Tilsvarende har Sydbank formået at nedbringe medarbejderantallet, mens forretningen er vokset.

Den generelt mindre udvikling i medarbejderantallet hos de største banker kan skyldes, at omkostningsbasen var på plads til at starte med, samt at det er relativt let at tage mere forretning om bord, når først man er i gang. Med undtagelse af Jyske Bank har alle dog haft behov for at øge staben.

Omkostninger i forhold til udlånet

Hvis man isoleret set siger, at bankens hovedformål er at levere udlån, og det er opgaver relateret til dette, medarbejderne beskæftiger sig med, kan man holde personale- og administrationsudgifterne op mod det samlede udlån. Det giver et billede af, hvorvidt banken er blevet mere effektiv over årene. Det er dog væsentligt at huske, at bankerne leverer meget mere end bare udlån, og dette blot er et ben i den samlede forretning, ligesom det ikke afspejler risikoen på forretningen. En tung portefølje på privatkunde må forventes at øge det forbrugte timeantal pr. lån. (Raaballe mfl., 2014)

Omkostninger i pct. af udlån

Egen tilvirkning pba. af analyse af data fra regnskaber samt Finanstilsynet

Omkostninger i pct. af udlån	Udvikling 2013-21
Danske Bank	0,49%
Jyske Bank	0,45%
Nykredit	-2,02%

Sydbank	1,11%
Spar Nord	-0,78%
AL Bank	0,12%
Banknordik	-2,09%
RILBA	0,08%

Med få undtagelser har omkostningernes andel af udlånet stået nogenlunde stille.

De væsentligste udfald ses hos Nykredit, der har skåret 2,02 procentpoint af omkostningerne i forhold til udlånet. Det tyder altså på, at Nykredit i 2013 ikke var så effektive, som man kunne være, eller at banken i væsentligt omfang har formået at høste gevinster fra digitalisering.

Tilsvarende har Spar Nord formået at nedbringe omkostningerne som andel af udlånet. Spar Nord har i perioden yderligere øget sin andel af privatkundeflåen.

Det samme gælder for Banknordik, der har afviklet erhvervskundeforretningen og de mere krævende private banking-kunder.

Omvendt er tallet steget i Sydbank, som i dag bruger længere tid på det samme udlån. Banken har øget andelen af erhvervslån, der som før nævnt kræver mindre tid. Derudover har Sydbank for nyligt skruet op for indsatsen til særligt private banking-kunder, der forventeligt lægger en del forretning uden om balancen.

Arbejdernes Landsbank skiller sig negativt ud i sammenligningen fra en investors synspunkt, fordi omkostningsbasen er flere gange højere end de resterende banker, hvis man holder denne post op mod det samlede udlån. Det kan skyldes, at langt størstedelen af forretningen består af privatkunder og ikke erhverv som i de andre banker.

Det er i øvrigt værd at bemærke, at Ringkjøbing Landbobank næsten ikke har ændret sig over perioden, og selvom banken fremhæves for at være særdeles effektiv, er der ikke særlig stor forskel på dette punkt, når man sammenligner med Nykredit eller Danske Bank.

Delkonklusion

Selvom bankerne har forsøgt sig med at skære omkostninger fra ved eksempelvis frontpersonale og filialer, har det kun i ringe grad vist sig i omkostningsbasen i de største banker, hvor man ikke kan aflæse bedre forhold mellem indtægter og udgifter.

Derudover er det blevet mere udbredt i sektoren og blandt kunderne, hvilket burde kunne omsættes til mere forretning for færre penge. Men det kan man ikke umiddelbart læse ud af regnskaberne.

Det kan skyldes, at kravene til bankernes rapportering er steget gennem årene, hvor der særligt i kølvandet på hvidvasksagen i Danske Bank blev oprustet på hvidvaskbekæmpelse i hele sektoren.

Da sektoren har haft svært ved at øge indtjeningen de seneste mange år, har der været stort fokus på omkostningerne. På trods af dette, så er omkostningsprocenten for opadgående de fleste steder. Det må skyldes, at der er øgede krav til de danske banker fra myndighederne. Hvis ikke de største banker formår at nedbringe omkostningsprocenten, vil konklusionen være, at stordriftsfordelene, som eksempelvis Nordea har, udebliver. Hvis det er tilfældet, kan det ikke betale sig at være stor, men ineffektivitet bliver heller ikke løst af at være lille.

Konkluderende mangler sektoren altså endnu at se de reelle effekter af de seneste mange års besparelsesrunder.

Rentemarginalen

Over årene er den klassiske bankforretning med et fokus på rentemarginalen blevet gjort sværere af, at renterne er faldet under nul og blevet negative. Det har været tilfældet næsten uden stop siden 2012. Det udfordrer bankernes udlånmarginal.

Samtidig har danskerne sparet stadig mere op, og der har været en træghed med at indføre negative renter på privatkundernes opsparinger. Det er først i efteråret 2019, at den første manøvre her bliver meldt ud af Jyske Bank. Hurtigt følger de andre banker dog trop og med en kraftigt nedadgående grænse for, hvornår man skal betale for opsparingen.

Indlån har altså ikke været - og er formentlig ikke - en ønsket forretning isoleret set. I stedet påtager bankerne sig indlån, når det kommer med yderligere forretning.

Derfor er beregningen af rentemarginalen foretaget ud fra netto renteindtægterne, der også rummer udgiften til indlån. Det giver en lavere marginal, end hvis der udelukkende var fokuseret på brutto renteindtægterne.

Indlånet kan bruges til en billig finansieringskilde, eller alternativt placeres i Nationalbanken eller i likvide instrumenter i pengemarkedet. Uanset må man dog forvente, at det er en isoleret underskudsforretning, der udløber af den samlede overskudsforretning, som låneforretningen er. Derfor antages det, at bankerne som rationelle virksomheder ikke påtager sig underskudsgivende forretninger, men ser det som en samlet del af kundens forretning. (Plesner, 2020) (Andersen, 2020)

Er en høj rentemarginal godt eller skidt?

Der er umiddelbart to synspunkter på, om en høj rentemarginal er godt eller skidt. I udgangspunktet må vi forvente, at bankerne søger at maksimere deres indtjening på låneforretningen og derfor forsøger at kræve den højeste mulige rente i et konkurrencepræget marked. Det går på tværs af både privat- og erhvervskunder.

Men vi må også gå ud fra, at bankkunder er bevidste om, at der er mere end en enkelt bank at vælge mellem, omend kunderne måske ikke undersøger forholdene i samtlige pengeinstitutter.

Hvis risikoappetitten forventes at være nogenlunde ens i de største banker med henblik på de førnævnte nedskrivningsprocenter, går vi ud fra, at en udlånskunde i Danske Bank også kan få et lån i Nykredit eller Jyske Bank.

Lån kan i nogen grad sammenlignes med en råvare, der ikke har væsentlige forskellige karakteristika fra den ene til den anden bank, men ellers kan sammenlignes på tværs af sektoren. Ligesom bankerne forsøger at maksimere profitten, kan vi gå ud fra, at udlånskunder forsøger at formindske udgiften til lånet. Altså er der nogen grad af prissfølsomhed. Her tages udgangspunkt i Economic Man-teorien, hvor den primære interesse er økonomisk gevinst. (Blegen & Nylehn, 1971, s. 115)

Virkeligheden viser dog, at det kun til en vis grad er tilfældet, og danske bankkunder har en træghed i at foretage et bankskifte. Derudover har Danske Bank i nogen grad oplevet kundeflugt i kølvandet på hvidvasksagen, hvilket altså tyder på, at mere end bare økonomien fylder hos bankkunder. (Hagemann-Nielsen, 2022)

Men slutningen er som følger: Kunderne går derhen, hvor det er billigst - og hvor de kan få bevilget et lån - derfor er det en fordel at have muligheden for at sætte prisen lavt i et konkurrencepræget marked. Det må alt andet lige stille den givne bank bedre i konkurrencen mod de andre banker. Dette er argumentet for, at en lav prissætning er godt - det giver bedre mulighed for at øge udlånet.

Det modsatte argument er så rettet mod banken eller dens ejere. For alt andet lige er det mere interessant at tjene 2 pct. end 1 pct. på et lån. Derfor har banken altså en interesse i at tjene mest muligt på forretningen. Derfor er der ud fra det rene aktionærsynspunkt en positiv historie i en høj rentemarginal. Men en høj rentemarginal vil potentielt afskrække nogle kunder, og derfor er det begrænset, hvor højt den kan sættes. Der må antages at skulle en vis kritisk masse til for at drive banken effektivt.

Konkluderende må rentemarginalen antages at afspejle det niveau, markedet kan bære, ud fra bankens ønske om potentielt at øge eller fastholde markedsandelen.

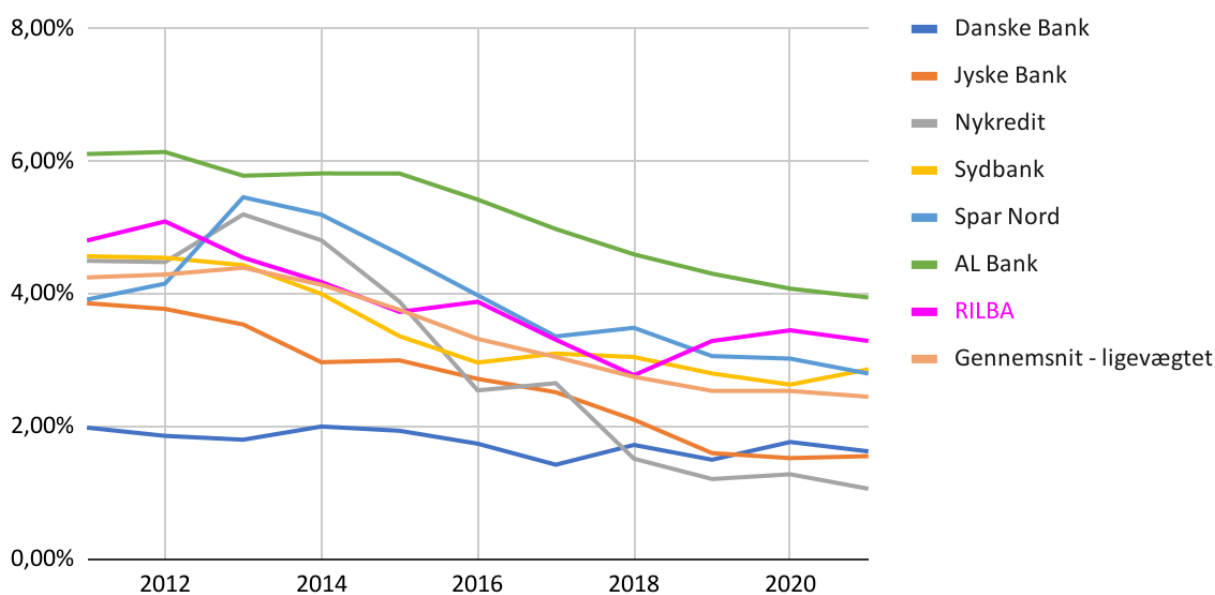
Rentemarginalen er faldet

I 2013 var netto renteindtægterne på 5,98 pct. af udlånet, mens det i 2021 hed 2,7 pct. Det er et fald på ca. 45 pct. i det, der tidligere var bankernes mest væsentlige forretningsben. Det er dog her værd at bemærke, at Nationalbankens ledende rente er faldet i løbet af perioden, og der derfor ikke kan siges at være et tab på 45 pct. i indtjeningen i forhold til udlånet. Dertil kommer, at finansieringen er blevet billigere i løbet af perioden

Men i disse 2,7 pct. skal der også findes penge til administration, og der skal afsættes penge til løbende nedskrivninger.

Derfor bør prissætningen også afspejle risikoprofilen. Man kan altså godt operere med forventeligt høje nedskrivninger - det væsentlige er bare, at man er klar over, at nedskrivningerne kommer. Så kan ledelsen prise sig ud af det.

Rentemarginalen i de danske banker - før nedskrivninger

Egen tilvirkning pba. af analyse af data fra regnskaber samt Finanstilsynet

Der er umiddelbart flere væsentlige poster at gribe fat i i udregningen af rentemarginalen.

For det første ser det ud til at opgøret med - for banken - underskudsgivende opsparing i 2019 er slået igennem. Fra 2020 er der igen så småt udsigt til stigende rentemarginaler, hvilket må

forventes at træde yderligere i kraft fremadrettet, efterhånden som man begynder at se, at den lavere grænse - der faldt til et markedsniveau på 100.000 kr. i 2021 - bliver indpriset.

Den førnævnte tendens til, at kunderne veksler banklån til realkreditlån vil også betyde en lavere renteindtægt i bankerne, der for de størstes vedkommende har haft svært ved at øge omfanget af udlånsforretningen.

Derudover er det væsentligt, at der bliver tjent færre penge på udlånet i de største banker ved Danske Bank, Nykredit Bank og Jyske Bank, end hos konkurrenterne.

Disse banker er dog også væsentligt større end konkurrenterne, og det samme er udlånets størrelse. Derfor kan dette afspejle, at de største banker formår at operere med en lavere prissætning på udlånet. Dette er en klar fordel i et konkurrencepræget marked.

De to banker, der formår at tjene mest på kundernes lån, er Arbejdernes Landsbank og Ringkjøbing Landbobank. Arbejdernes Landsbank er umiddelbart særlig her, fordi banken ikke har en overnormal indtjening i den samlede forretning, ligesom andelen af erhvervskunder er meget lav, hvor der ellers typisk kan veksles kreditrisiko til renteindtægter. Men eksempelvis har ejerne, ført an af fagforeningen 3F, et ønske om, at man skal kunne få en lønkonto uden beregning. Der er altså en aversion fra ledelsen mod at tage gebyrer fra kunderne. (Jacobsen, 2021)

Fraværet af for andre banker helt basale gebyrer betyder også, at Arbejdernes Landsbank i større grad må tjene penge, hvor de kan tjenes, uden det går i klinch med ejernes forventninger. Og det er altså på udlånet, at banken skal tjene dette.

Arbejdernes Landsbank er altså målt på rentemarginalen påfaldende dyr i forhold til konkurrenterne. Dertil kommer, at der næsten udelukkende er privatkunder i forretningen, mens de andre banker har en mere ligelig fordeling.

Tilbage til Ringkjøbing Landbobank, der for det første ikke er en SIFI-bank. Derudover har banken skåret sig et par nicher i markedet. Lån til vindmøller, lægepraksisser og rigmænd. Vindmøller har i mange år været mere eller mindre statsfinansierede, og for banken har det derfor næsten været i kategorien offentlige anlægsinvesteringer. Dog er renten væsentligt højere her end ved lån til statslige organisationer. En læge betales i vid udstrækning af det offentlige, og private har kun meget beskedne egenbetaling. I nærved hele landet er der og har der været mangel på læger. Derfor er indtjeningen her også garanteret af det offentlige, selvom det er at betragte som et erhvervslån.

Den sidste kategori, velhaverne, har ingen umiddelbar offentlig forbindelse, til gengæld er der store aktiver at stille i sikkerhed, og så er der mange penge at forvalte. Derfor er en ret omfattende del af Ringkjøbing Landbobanks indtjening fra private banking aktiviteter. Det har den fordel, at der kan tjenes penge uden om balancen. For det første står pengene ikke bare på en konto, i stedet investeres de. For det andet har banken ingen risiko i dette. Ringkjøbing Landbobank har også den fordel, at ingen forventer, at de er landsdækkende.

Eksempelvis kan Danske Bank ikke bare lukke ned i de ringest indtjenende områder. Det er forventet med en vis repræsentation som landets største bank. Ringkjøbing Landbobank har derimod lagt energien dels i hjemmeområdet, men måske endnu mere nord for København. Her vil de lokale velhavere gerne være en del af den effektive jyske bank, der bl.a. har en filial i Holte - omtrent 350 km eller små fire timers kørsel fra Ringkjøbing.

Ringkjøbing Landbobank har sig altså den fordel, at man kan udvælge særlige forretningsområder og kunder. Samtidig er omkostningsbasen meget lav sammenlignet med konkurrenterne, og derfor er der ikke et pres på at sige ja til yderligere.

Det er i øvrigt værd at bemærke, at Danske Banks rentemarginal falder forholdsvist meget efter 2018. Det var her, hvor hvidvaskesagen blev afsløret, og martrede bankens image (Ritzau, 2021) Det førte i nogen grad til kundeflugt. Det fremgår ikke af regnskaberne, men det kan antages, at banken har valgt at sænke prisen for at vinde kundernes gunst.

Dermed har Danske Bank altså haft en fordel i at kunne tiltrække kunder med lavere priser. Afvejningen vil være, at det er bedre at tjene lidt penge på forretningen end slet ingen. Udlånsvæksten har da også været til at overse, og det har således ikke ført til en øget markedsandel.

Jyske Bank er også meget billig, og for begge banker kan man gå ud fra, at der tages en lavere rente på banklånet, for så at sælge realkreditlån. Modsat konkurrenterne får man nemlig hele indtægten her.

Rentemarginalen efter nedskrivninger

Kreditrisiko er en væsentlig del af det at drive bank, og derfor bør man også have øje for nedskrivningerne. Det kan enten aflæses i nedskrivningsprocenten som tidligere, eller man kan udregne rentemarginalen efter nedskrivninger.

Som nævnt er nedskrivninger at forvente, og derfor er det væsentlige at sætte prisen derefter.

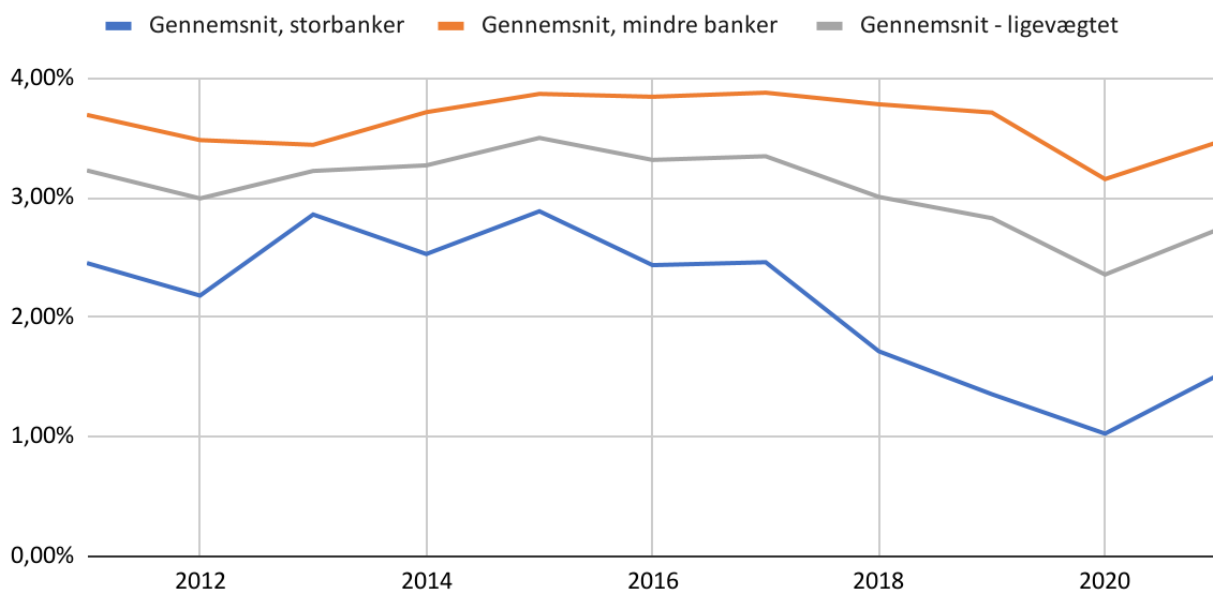
Nedenstående graf viser, hvor bankerne ligger i forhold til den gennemsnitlige rentemarginal, når udgifterne til nedskrivninger er trukket fra.

Som tidligere nævnt er det her værd at holde fast i, at der i en årrække har været meget lave nedskrivninger i sektoren.

Netto rente - minus nedskrivninger ift udlån	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Danske Bank	1,41%	1,70%	1,95%	1,76%	1,57%	1,79%	1,33%	1,02 %	1,63 %
Jyske Bank	2,68%	1,49%	2,53%	2,70%	2,93%	2,08%	1,69%	1,28 %	1,75 %
Nykredit Bank	4,49%	4,40%	4,19%	2,84%	2,88%	1,27%	1,05%	0,78 %	1,17 %
Sydbank	1,55%	3,00%	2,95%	2,84%	3,17%	3,24%	2,95%	2,56 %	3,48 %
Spar Nord	3,55%	3,42%	3,62%	3,28%	3,38%	3,10%	3,02%	2,44 %	3,00 %
Arbejdernes Landsbank	4,51%	4,59%	5,32%	5,19%	4,96%	4,93%	4,60%	3,80 %	2,97 %
BankNordik	3,92%	3,95%	4,07%	4,30%	4,62%	5,12%	5,00%	4,17 %	4,78 %
Ringkjøbing Landbobank	3,68%	3,62%	3,38%	3,61%	3,26%	2,52%	2,98%	2,81 %	3,10 %

Billedet er dog det samme her, som før nedskrivninger. De største banker opererer med en væsentligt lavere prissætning på udlån, og det er ikke noget, risikoappetitten ændrer ved. Det er dog værd at bemærke, at den gennemsnitlige renteindtægt for et lån i de største banker - Danske Bank, Jyske Bank og Nykredit - er under halvdelen af, hvad den er i de mindre banker. Dette tyder altså på, at den rene størrelse i de største banker er en fordel her, fordi de bør kunne erobre kunder ved at have en markant lavere prissætning. Priserne falder på stort set samme tid, men det er bare mærkbart lavere priser i udgangspunktet.

Rentemarginal efter nedskrivninger - snit

Egen tilvirkning pba. af analyse af data fra regnskaber samt Finanstilsynet

Banknordik står dog som et yderpunkt, hvor prisen på udlån er med 2,05 procentpoint over gennemsnittet. En del af årsagen kan skyldes, at der i hjemmemarkedet Færøerne er en anden prissætning, men forskellen fra 2020-2021, hvor Danmark blev skåret fra, er af mindre karakter. Selv med disse forbehold synes det sikkert at sige, at det er dyrere at få et lån i Banknordik, end det er i de største banker. Igen er Banknordik ramt af at være en relativt lille bank, der reguleres og skal sikres som de største banker - men uden mulighederne for at hente stordriftsfordele. Derfor bliver prisen højere, uden at det afspejler sig i bankens basisindtjening. Som tidligere beskrevet har Banknordik dog også en noget højere nedskrivningsprocent end de største banker, og det må derfor antages at være en del af det, der kan læses i den højere pris på udlånet.

Delkonklusion

Over en bred kam er rentemarginalen på låneforretningen faldet siden 2013, hvilket også afspejler det lavere renteniveau i samfundet.

Hos de største banker, Jyske Bank, Nykredit og Danske Bank, er prisen lavest, og på tværs af branchen må det derfor antages, at disse har den bedste mulighed for at tiltrække nye prisbevidste kunder. Dermed har de største banker altså en konkurrencemæssig fordel, som i nogen grad er dikteret af deres størrelse.

De mindre storbanker er nemlig enten væsentligt dyrere eller væsentligt bedre til at tjene penge på udlånet, alt afhængigt af perspektivet. Ringkjøbing Landbobank har en overnormal indtjening, mens Arbejdernes Landsbank tager en høj rente, fordi gebyrindtægterne skal vejes op for lave renteindtægter.

De største banker har en fordel overfor kunderne i at kunne sætte prisen lavt, og det bør gøre dem mere konkurrencedygtige, hvis kunderne antages at være prisfølsomme. Spørgsmålet må dog være, om prisen sættes lavt, fordi man kan, eller fordi det er nødvendigt for at hente nye kunder. Uagtet så kan de største banker i hvert fald regne forretningen hjem til en væsentligt lavere pris.

Indtjeningen er flyttet

I takt med at rentemarginalen er faldet, og bankerne har haft en fodslæbende tilgang til at læsse udgiften ved negative renter over på forbrugerne, er renteposten blevet en stadig mindre indtægtspost i regnskaberne. Gebyrindtægterne spiller i dag en langt større rolle end tidligere. I 2013 bestod ca. tre ud af fire kr. i basisindtjeningen fra renteindtægter - det er i 2021 faldet til lidt over to ud af fire kr. blandt institutterne i sammenligningen. I procent er gebyrernes andel af indtjeningen således steget fra 27,27 pct. i 2013 til 46,85 pct. i 2021.

Kigger man på de enkelte institutter er tendensen den samme for alle. Mest markant er udviklingen hos Jyske Bank og Nykredit, der har flerdoblet postens betydning.

Gebyrer andel af indtjeningen	2013	2014	2019	2020	2021	Forskel 2013-2021
Danske Bank	35,71%	35,37%	47,18%	43,17%	47,44%	11,73%
Jyske Bank	26,42%	27,67%	54,69%	53,98%	57,18%	30,76%
Nykredit	19,02%	22,04%	50,23%	51,31%	57,30%	38,28%

Sydbank	31,24%	36,13%	51,32%	52,68%	53,34%	22,09%
Spar Nord	26,96%	32,50%	44,96%	45,02%	47,02%	20,07%
AL Bank	28,50%	31,26%	41,53%	42,71%	45,76%	17,26%
Banknordik	25,20%	28,36%	37,00%	36,91%	26,23%	1,03%
Ringkjøbing	25,11%	26,78%	41,39%	39,00%	40,54%	15,43%
Gennemsnit, ligevægtet	27,27%	30,01%	46,04%	45,60%	46,85%	19,58%

Indtjening uden om balancen

Renteindtægter er afhængige af, at man som bank har ydet et lån, der kan kræves renter på. Det er helt naturligt, men har den ulempe, at lån belaster balancen forstået på den måde, at banken skal tilsidesætte kapital, når der lånes ud.

Her er gebyrindtægterne en kærkommen ven for bankerne i et lumsk minusrentemiljø. For ganske vist stammer en del gebyrer fra et ydet lån eller en garanti, men størstedelen af gebyrindtægterne kommer fra forretninger uden om balancen.

Eksempelvis er betalingsformidlingen en formssag i en bank, men alligevel en væsentlig indtægtspost i gebyrerne.

Det er forskelligt, hvordan bankerne oplyser deres indtjening i regnskaberne, men nedenfor er forsøgt en opgørelse og sammenligning af netto gebyrindtægterne.

Gebyrer fra realkredit

Først og fremmest er det værd at kigge på, hvor stor en andel af gebyrerne der kommer fra de lån, bankerne giver. Den ene del af dette er lånesagsgebyrer fra den rene bankforretning.

Den anden del er bidragssatserne, som er et produkt af realkreditlån. Realkreditlån udbydes enten af koncernen selv som i Danske Bank, Jyske Bank og Nykredit, eller det sker gennem samarbejdspartneren og Nykredit-ejeren Totalkredit. Det er tilfældet for Ringkjøbing Landbobank, Spar Nord, Sydbank og Arbejdernes Landsbank. En mindre del af realkreditudlånet stammer fra DLR Kredit.

Men da tre af selskaberne har egne realkreditselskaber, må det antages, at det er mindre nødvendigt at dele i porten. Bankens indtjening på realkredit bør således være lavere, end hvis det er en tredjepart, der leverer ydelsen.

Lån+realkredit andel af gebyrer	2013	2014	2019	2020	2021	Udvikling - 2013-2021
Danske Bank	22%	24%	16%	22%	19%	-16%
Jyske Bank	26%	28%	21%	23%	22%	-16%
Nykredit Bank	13%	8%	5%	4%	4%	-70%
Sydbank	24%	27%	37%	36%	35%	48%
Spar Nord	40%	41%	43%	41%	45%	12%
Arbejdernes Landsbank	33%	35%	46%	45%	35%	5%
Ringkjøbing Landbobank	27%	31%	37%	41%	40%	50%

Det ses da også, at de tre koncerner har en væsentlig lavere gebyrindtægt på at formidle lån, end de mindre banker har.

Denne tendens er i øvrigt blevet mere udpræget over perioden. Det kan altså tyde på, at når man har sit eget realkreditselskab, er det muligt at operere med en lavere margin, end hvis man skal samarbejde med en tredjepart i markedet.

Det ses nemlig også, at de banker, der ikke har eget realkreditselskab, i dag får en større del af gebyrindtægterne fra lån, end det tidligere var tilfældet. Der er altså umiddelbart tegn på, at Totalkredit har gjort det mere interessant for bankerne at vælge dette realkreditselskab.

Arbejdernes Landsbank er den væsentlige undtagelse her, og en del af forklaringen skal nok findes i det såkaldte BoligBonus tiltag, der i 2017 skulle afbøde de prisstigninger, Totalkredit gennemførte for at hente penge til at leve op til skærpede kapitalkrav. Det koster altså på bundlinjen. Tallene for Arbejdernes Landsbank skal i øvrigt læses i den kontekst, at bankens altovervejende forretning ligger hos privatkunderne, der er den langt største kundegruppe inden for realkreditlån. (Houmann, 2017)

Sydbank og Arbejdernes Landsbank får i 2021 det samme fra at levere lån, men det skal ses i lyset af, at posten i Sydbanks gebyrindtægter fylder 30 pct. mere, end det var tilfældet i 2013.

Kapitalforvaltning

Det helt store ben, når det kommer til gebyrindtægterne, er kapitalforvaltning og områder relateret til dette. Det være sig i hovedtræk private banking, forvaltning for professionelle, samt

salg af investeringsprodukter til almindelige privatkunder. Kapitalforvaltning har den store fordel, at der i reglen ikke er nogen kapitalmæssig belastning. Dette belaster ikke balancen.

I opgørelsen er de forskellige forretningsben efter bedste evne samlet som "kapitalforvaltning" omend ordet ikke er fuldstændigt dækkende.

Foruden det kapitalmæssigt lettere grundlag har forvaltningsdelen den fordel, at selv hvis der intet sker, bør forretningen blive større år for år. Det skyldes, at der ikke modsat lån afdrages på investeringer. I stedet bliver værdien af stigninger på markedet løbende tilskrevet. Stokken vokser således - det samme gør honoraret til banken, der oftest tager sig betalt med en procentdel af den investerede sum.

Skemaet viser her andelen af gebyrindtægter fra kapitalforvaltningsaktiviteter i forhold til de samlede gebyrindtægter.

Kapitalforvaltning - andel af gebyrer	2013	2014	2019	2020	2021	Udvikling - 2013-2021
Danske Bank	52%	50%	41%	55%	57%	10%
Jyske Bank	51%	52%	53%	53%	53%	5%
Nykredit Bank	41%	30%	42%	38%	52%	27%
Sydbank	59%	53%	45%	47%	45%	-24%
Spar Nord	43%	42%	32%	34%	30%	-32%
Arbejdernes Landsbank	24%	26%	25%	28%	32%	34%
Ringkjøbing Landbobank	54%	57%	41%	39%	43%	-21%

Igen gælder det, at de største banker har egne investeringsforeninger, og det er også en del af det, de profilerer sig på i markedet.

Hos Nykredit/Totalkredit-koncernen er kapitalforvaltning et område, der er satset yderligere på de senere år. Eksempelvis købte man i 2019 Sparinvest fra de lokale banker, og de har således føjet endnu et produkt til paletten.

Derudover balancerer Totalkredit-koncernen Nykredit Bank på en måde, så man ikke går for meget ind på distributørernes - de lokale bankers - markedsområde. Det betyder, at man bedre kan tillade sig at fokusere på velhavende kunder, der måske ikke får tilstrækkelig

formuerådgivning i en mindre bank. Man bør også lægge mærke til den geografiske koncentration, hvor Nykredit Bank står stærkere i hovedstadsområdet, der rummer de højeste indkomster i landet, og som følge deraf også højere formuer. (Caspersen, 2021)

Den meget høje andel af gebyrer hos de største banker skal også ses i forhold til det foregående tema - nemlig de lave gebyrindtægter fra lån.

Kigger man således på gruppen af de mindre banker, Sydbank, Spar Nord og Arbejdernes Landsbank, hvor realkreditindtægterne er mere sammenlignelige, er det tydeligt, at Sydbank har klart størst andel af indtjeningen fra kapitalforvaltning. Det er i omegnen af halvanden gang de gebyrer, de andre banker henter på området.

Det er værd at nævne, at Spar Nord fra 2016 har slettet "kapitalforvaltning" i regnskabet, men i stedet samlet posterne under de samlede provisionsindtægter fra investeringsforeninger. Det giver altså læsere af regnskabet et billede af, at kapitalforvaltning er nedprioriteret.

Sydbank har historisk været kendt som en bank, der lægger vægt på kapitalforvaltning både til private og professionelle. Banken er da også den mindste bank, der har egen kapitalforvaltningsafdeling i Sydinvest. Senest er dette fokus set i en ny organisationsændring og et øget fokus på kapitalforvaltning i banken.

Det bør her nævnes, at der for Arbejdernes Landsbank er et relativt stort antal tradere ansat, som forvalter bankens egne midler. Dette giver sig til udtryk i kursreguleringer, der nogle år svinger meget. Posten er undtaget, da dette er spekulation for egne penge og ikke forvaltning af kundernes midler.

Ringkjøbing Landbobank har en væsentlig del af sin forretning i det nordsjællandske, hvor man har slået sig op på at være en velhaverbank. Velhavende kunder har penge til overs, og de kan investeres til bankens - og muligvis kundens - fordel.

Området for kapitalforvaltning har været i kraftig vækst de senere år. Det kan ses i flere forskellige vinkler i samfundet. Dels er summen af investerede midler vokset, og det samme er andelen af frie midler fra husholdninger. (Læssøe og Mandsberg, 2021)

Samtidig har flere banker lanceret yderligere indsats på området. Det være sig bl.a. Danske Bank, Sydbank og Nordea. (Jensen, 2021) (Jensen, 2021) (Jensen, 2022)

Delkonklusion

Kapitalforvaltning er et område, der er i vækst hos de danske banker. Indtjeningen er god, og det er et marked, hvor man kan øge omfanget uden at belaste kapitalen yderligere. Dette er særligt vigtigt, når kravene til kapitalberedskabet løbende stiger.

De største banker med eget investeringsselskab har en høj andel af indtjeningen fra netop kapitalforvaltning, hvilket også er nogenlunde forventeligt. Det er også et område, der generelt har været i vækst i Danmark, og der er ikke umiddelbart grund til at tro, at det ændrer sig. Tallene viser, at det umiddelbart er en god forretning at være stor nok til at kunne have egen investeringsforening.

Ringkjøbing Landbobank skiller sig dog ud ved at have meget høje indtægter fra kapitalforvaltningsområdet på trods af den relativt lille størrelse. Dette kan sandsynligvis henføres til den niche, man har skåret sig på markedet. Men en del af bankens overnormale indtjening kan altså findes i, at der tjenes væsentligt mere på kapitalforvaltning, end størrelsen tilsiger. Dertil er Ringkjøbing Landbobank primært en distributør af andres produkter, og det kan potentielt betyde, at det reelt er billigere for banken at sælge produkterne, end hvis medarbejderne selv skulle udvikle produkterne.

Kapitalkrav

De danske banker skal leve op til en række kapitalkrav, der i de seneste år er blevet strammet, og de kommende år strammes yderligere. (Erhvervsministeriet, 2021)

Kapitalkravene er sammensat af forskellige elementer, og det er forretningens risiko, der dikterer, hvor meget kapital der skal holdes på bogen. Eksempelvis er det kapitalmæssigt dyrere at låne ud til en nødlidende virksomhed, end det vil være at låne til staten. Det måles ved risikoeksponering. Kapitalen skal bruges til at absorbere overnormale tab på eksempelvis udlånet. I udgangspunktet kan tab - nedskrivninger - tages ud af den almindelige drift, og det må forventes, at der engang i mellem tabes penge i bankdriften. Det er en almindelig kreditrisiko. Kapitalbasen skal først i brug, hvis tabene overstiger det, man kan tjene på forretningen.

Kapitalbasen kan sammensættes af flere forskellige typer kapital. Den "bedste" er egentlig kernekapital, eller egenkapital, som kan være opsparat overskud eller aktiekapital. Det er virksomhedens egne penge.

Dernæst følger hybrid kernekapital, der er et lån som supplement til kernekapitalen.

Den “ringeste” form for kapital er efterstillet gæld, der er et lån, som i reglen står først for at blive nedskrevet, hvis noget går galt. Denne type er eksempelvis populær, når virksomhederne skal fylde depoterne i NEP-krav.

Den bedste kapital kan opfylde alle krav, men for aktionærene er det typisk mere effektivt at låne sig til penge, hvis det er muligt. Renten på et lån er i udgangspunktet lavere end ejernes afkastkrav. (Nationalbanken, 2021)

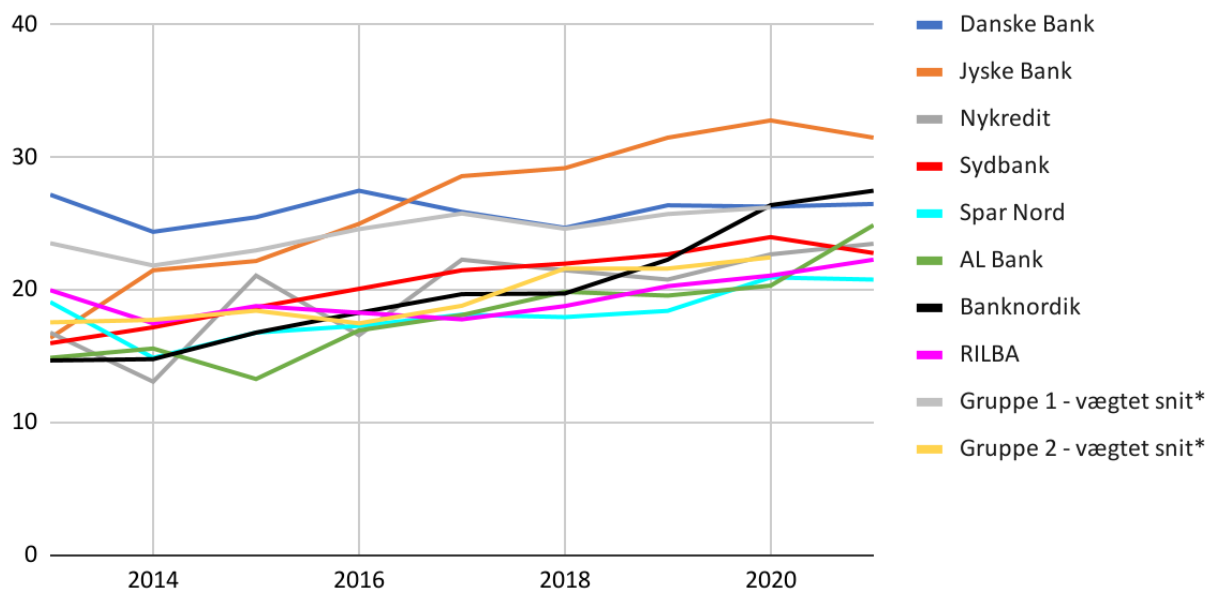
Kapitalkrav	Opfyldes af
Minimumskravet (8%)	4,5% kernekapital
	1,5 % hybrid kernekapital
	2 % efterstillet gæld
Individuelt solvensbehov	Samme nøgle som minimumskravet
Kapitalbufferkrav (2,5)	Egentlig kernekapital
Kontracyklisk kapitalbuffer (0-2,5%)	Egenkapital
SIFI-buffer (0-3%)	Samme fordelingsnøgle som resten af basen
Systemisk buffer (0-3%)	Egentlig kernekapital
Nep-krav	Efterstillet gæld
Gearingskrav (3 pct. af uvægtede aktiver)	Kernekapital

Disse er lovmæssige krav, og hvis der brydes med dem, kan ledelsen miste kontrollen over et pengeinstitut, der så vil ryge i Finansiell Stabilitet.

I udgangspunktet er det mest effektive at drive en bank med det mindst mulige kapital. I praksis er der dog ingen, der opererer i kanten af minimumsgrænsen. Pengeinstitutterne har alle overdækninger, og dertil kommer en af ledelsen fastsat komfortbuffer, der giver et spillerum at operere i, hvis noget går galt.

Kigger man på solvensprocenten, der angiver kapitalforhold i forhold til risikovægtede aktiver, er historien, at der er fyldt mere på kistebunden det seneste årti. Den eneste undtagelse er Danske Bank, som dog netop havde fået skudt flere penge i forretningen i 2013 som en udløber af finanskrisen.

Solvens, kapital i forhold til risikoeksponering

*data fra Finanstilsynet dækker ikke 2021. Egen tilvirkning pba. af analyse af

Finanstilsynets tabeller følger pengeinstitutternes gruppering, hvor gruppe-1 institutterne, SIFI i de pågældende år, i snit har øget solvensen med 2,7 procentpoint fra 2013-2020.

Af dette er en væsentlig del kernekapital, enten egenkapital eller hybrid kernekapital.

Kernekapitalprocent ift risikoeksponering	2013	2014	2019	2020	2021	Udvikling 2013-2021
Danske Bank	24,3	21,2	23,7	23,5	23,5	-0,8
Jyske Bank	16,2	21	28,4	28,6	27,6	11,4
Nykredit	16,8	13,1	18,9	20,5	23	6,2
Sydbank	15,8	15,4	18,6	19,4	17,9	2,1
Spar Nord	17,2	13,1	16,11	18,56	16,3	-0,9
AL Bank	13,9	15,6	17,1	17,9	21,8	7,9

Banknordik	12,8	12,9	20,2	24,11	26	13,2
RILBA	19,2	17,5	15	17,5	17,6	-1,6
Gruppe 1 - vægtet snit*	20,36235259	19,005345 23	18,82232 066	19,955581 94		-0,40677 06466
Gruppe 2 - vægtet snit*	15,85705586	16,630218 56	18,82	19,96		4,10294 4144

**Data fra Finanstilsynet dækker ikke 2021.*

Tabellen viser, at Spar Nord, Danske Bank og Ringkjøbing Landbobank har nedbragt andelen af kernekapital i kapitalbasen.

For alle andre banker gælder det, at kapitalbasen er styrket væsentligt. Ringkjøbing Landbobanks kapitalbase er i øvrigt ikke væsentligt forskellig fra hverken Sydbank eller Spar Nord. For Spar Nord skal dog have in mente, at banken har overtaget Banknordiks aktiviteter, og det har sænket kernekapitalprocenten mere, end man almindeligvis ville forvente.

Væsentligt at bide mærke i er, at selvom Banknordik i Danmark har været en relativt lille bank, så har banken været underlagt SIFI-krav, fordi man er det klart største færøske pengeinstitut. Banknordik har altså skullet reservere kapital, men har ikke formået at hente de samme stordriftsfordele, som andre institutter på markedet. Det har ført til en gradvis nedlukning af aktiviteterne, hvor først erhvervsafdelingen blev nedlagt. Sidenhen opgav man at have private banking-kunder, og i slutningen af 2020 blev resten af den danske forretning solgt til Spar Nord. Fra Banknordiks side lød det, at det netop var de strengere SIFI-krav, der lå bag afskeden. (Banknordik 2020)

Selvom Banknordik i Danmark har været mindre end Ringkjøbing Landbobank, har Ringkjøbing Landbobank formået at operere med en lavere solvensprocent. Det giver på den anden side en højere forrentning af egenkapitalen, som er et vigtigt nøgletal for investorerne. Derfor kan det ikke siges at være en fordel for Banknordik at have været SIFI i den danske forretning.

Kapitaludstedelser

Når banker skal opbygge kapital kan det enten ske ved at udstede aktier, låne penge i markedet, eller løbende spare op. En mindre del kan finansieres af indlån.

Udsteder man aktier, bliver de eksisterende mindre værd, mens aktionærerne misser potentielt udbytte, hvis man sparer overskuddet op. Låner man penge, skal der betales rente. Det er således ikke en gratis omgang at gøre hverken det ene eller andet. Ikke desto mindre er det en rammebetingelse, som bankerne og disses ejere må finde sig i.

Den teoretiske dækning af kapitalforhold går langt tilbage, og deler sig på det allermest basale i to skoler. Enten at det er dyrere at skaffe mere kapital, eller at kapitalomkostninger ikke kan anses som en udgift. I Danmark mener bankerne det første, mens Nationalbanken tilslutter sig den sidste del. (Rohde, 2021) (Finans Danmark, 2021)

Generelt er der dog en vis enighed om, at den første krone, en bank eller virksomhed skal skaffe, er dyrere end den sidste. Marginalomkostningen falder altså efterhånden som en bank eller virksomhed bliver mere velkapitaliseret (Dick-Nielsen mfl. 2020).

Omkostningen for at skaffe ny kapital kan måles ved den gennemsnitlige pris på den eksisterende kapitalbase, eller WACC - weighted average cost of capital. Se længere nede.

Derudover differentieres der for bankerne afhængig af, hvilken slags kapital man skal have. Det er dyrere at hente kapital, der står først i tabsrækken i krisetider, end det der står sidst. I samme ombæring kan det helt generelt siges, at investorernes risikopræmie også afspejler miljøet og banken, der lånes til. En meget beskedent kapitaliseret bank må altså ventes at skulle betale mere i rente end en meget sikker bank.

Derudover spiller det generelle miljø ind, hvor økonomisk usikkerhed øger prisen/risikopræmien/renten. Denne fastsættes i Danmark typisk ud fra den løbende CIBOR-rente på tre eller seks måneders basis.

Kigger man på bankernes kapitaludstedelser (tier 2) siden 2013, er renten da også faldet betragteligt. Det afspejler, at risikoen ved at drive bank i dag er lavere, end den var i de sidste år efter finanskrisen. Der er dog relativt få kapitaludstedelser, og derfor bliver nedenstående en punktmæssig gennemgang og ikke en statistisk analyse.

I 2013 udsteder Spar Nord tier 2 kapital for 700 mio. kr. til 3,9 pct. i rente. I 2018 bliver der hentet 500 mio. kr. til en rente på 2,4 pct. (Spar Nord, 2013)

Jyske Bank udstedte i 2017 300 mio. euro i tier 2 kapital til en rente på 1,8 pct. I 2020 blev der hentet 200 mio. euro i samme klasse, men renten lå her 1,3 pct. (Jyske Bank, 2017)

I Sydbank blev der i 2015 udstedt tier 2 kapital for 100 mio. euro til en pris på 172 basispunkter, 1,72 pct., over midswap-renten (Sydbank, 2015). I 2017 lød prisen på 1,85 pct. over den europæiske Euribor rente for 75 mio. euro i tier 2 kapital. Midswap-renten er i reglen højere end euribor-renten, hvor der også her var tale om en billigere pris. (Sydbank, 2017)

Det ses altså, at det er blevet billigere for bankerne at udstede kapital. Derudover er prisen lavere, jo større banken er. Her er der altså en umiddelbar fordel i at være en stor (SIFI-)bank.

Finansieringsomkostninger

Som før nævnt er det værd at kigge på WACC, da dette giver et konkret billede for den enkelte bank.

Formlen lyder: $K_w = K_d * (1 - T) * L + K_e * (1 - L)$ hvor K_w er WACC, eller den pris, det vil koste at skaffe ny kapital beregnet ud fra den eksisterende kapitalbase. K_d er prisen på

fremmedkapital, herunder udstedelser og indlån. T er skattesatsen, mens L angiver andelen af gæld i forhold til aktiver. K_e er prisen på egenkapital, som kan beregnes ud fra CAPM-modellen

$$K_e = \text{risikofri rente} + \text{beta} * (\text{afkastkrav} - \text{risikofri rente})$$

Den risikofri rente kan sættes lig en 10 årig statsobligation.

Den store forskel findes dog i afkastkravet, for det er ikke givet, at en investor i Danske Bank - landets største bank - vil kræve det samme afkast som i Ringkjøbing Landbobank, der er en brøkdel af størrelsen.

Derfor foretages to beregninger. I den første kræver investorer 8 pct. i afkast fra en investering i en given bank. I den næste sættes dette afkastkrav op mod kurs/indre værdi, så hvis en krones egenkapital koster 2 kr. på aktiemarkedet, vil et afkastkrav på 8 pct. blive forvandlet til et på 16 pct. Afkastkravet vil altså være lavere, hvis det går ringere på aktiemarkedet, fordi investor antageligvis forventer en upside.

For de ikke børsnoterede selskaber antages afkastkrav på 8 pct. For overskuelighedens skyld er mellemliggende år fra 2014-2019 udeladt i skemaet, da der fokuseres på udviklingen.

Første skema viser WACC, eller omkostningen ved at skaffe ny kapital, ud fra et fast afkastkrav til bankaktier.

Med undtagelse af Spar Nord har alle bankerne sænket prisen på kapital hen over perioden, hvilket stemmer overens med teorien om, at en mere sikker bank skal betale en lavere risikopræmie. Spar Nord brugte dog ganske få penge på kapitalbasen i 2013, og udgiften er derfor steget mærkbart.

WACC - fast	2013	2020	2021	Udvikling 2013-21
Danske Bank	2,76%	2,49%	2,32%	-0,44%
Jyske Bank	2,08%	1,77%	1,85%	-0,23%
Nykredit	3,31%	1,46%	1,81%	-1,50%
Sydbank	1,98%	1,59%	1,51%	-0,48%
Spar Nord	1,83%	1,45%	3,05%	1,22%
AL Bank	1,58%	1,13%	1,10%	-0,48%
RILBA	1,82%	1,40%	1,44%	-0,38%
Gennemsnit	2,19%	1,61%	1,87%	-0,33%

WACC-udregningen, hvor der tages højde for aktiekursen, er en anden sag. Her oplever alle andre end Danske Bank faldende udgifter over perioden. Det sker på trods af, at solvensen for næsten alle har været opadgående.

WACC - variabel	2013	2020	2021	Udvikling 2013-21
Danske Bank	2,26%	1,49%	2,32%	0,06%
Jyske Bank	2,01%	0,95%	1,85%	-0,15%
Nykredit	3,31%	1,46%	1,81%	-1,50%
Sydbank	1,78%	1,11%	1,51%	-0,28%
Spar Nord	1,50%	1,22%	3,05%	1,55%
AL Bank	1,58%	1,13%	1,10%	-0,48%
RILBA	2,52%	2,59%	1,43%	-1,10%
Gennemsnit	2,14%	1,42%	1,87%	-0,27%

Det er derudover værd at bide mærke i, at uanset hvilken regnemetode man vælger, så ligger Danske Bank og Spar Nord med de højeste finansieringsomkostninger. For Spar Nord kan en del af årsagen være, at man i årene op til SIFI-stemplet begyndte at udstede kapital for at sikre sig, at man ville leve op til kravene. Hos Arbejdernes Landsbank har man i stedet satset på en indfasningsrabat.

Hvor lidt kan man tjene

Det er nødvendigt for en bank at tjene penge, men hvor mange kan være op til debat. Der står dog et par punkter, som den rene forretningsdrift helst skal kunne finansiere i sig selv uden at låne penge i markedet.

Først og fremmest skal indtjeningen være første værn mod nedskrivninger, der må forventes at komme når en væsentlig del af forretningen er at påtage sig en kreditrisiko.

Derudover skal bankerne leve op til fortsat stigende kapitalkrav. Udgangspunktet må være, at banken viser muligheden for at kunne tjene dette selv.

Alternativet til selv at tjene pengene er at låne pengene. Men en rationel investor vil også kræve en betaling for at stille sine midler til rådighed. Denne risikopræmie vil sandsynligvis øges, hvis banken ikke kan vise, at man selv er i stand til tjene penge.

Derfor er tredje ben i indtjeningen altså, at banken skal kunne tjene nok til at kunne tilfredsstille en investor. Denne risikopræmie kan beregnes simpelt ud fra CAPM-modellen, der hedder:

$$K_e = \text{risikofri rente} + \text{beta} * (\text{afkastkrav} - \text{risikofri rente})$$

Dertil skal der lægges penge til at absorbere løbende tab og nedskrivninger. Dette kan udregnes ud fra et snit af de foregående fem år. Det rummer en række år med meget lave nedskrivninger, og 2020 med meget høje nedskrivninger.

Men bankerne skal ideelt set kunne følge med samfundsudviklingen. Nationalbanken forventer i indeværende år inflation på 4,9 pct. samt en vækst i BNP på 2,1 pct. (Nationalbanken, 2022)

Hvis bankerne skal følge med, skal udlånet altså øges med 4,9+2,1 pct. Ganger man dette på den eksisterende solvensprocent, fordi det antages, at bankerne ikke vil være ringere kapitaliseret i slutningen af året end starten, så vil kravet til egenkapitalforrentningen for 2022 være:

CAPM	Beta	10-årig statsobligation (ultimo 2021)	Krav til EKF	Tabspocent (snit 5 år)	EKF inkl. tab	Yderlige re EKF	EKF inkl. tab, inflation og vækst
Danske Bank	0,81	-0,19%	6,44%	0,14%	6,59%	1,86%	8,44%
Jyske Bank	0,855	-0,19%	6,81%	-0,08%	6,73%	2,21%	8,94%
Nykredit	0,9	-0,19%	7,18%	-0,19%	6,99%	1,65%	8,64%

Sydbank	1,06	-0,19%	8,49%	-0,19%	8,30%	1,60%	9,90%
Spar Nord	0,75	-0,19%	5,95%	0,16%	6,12%	1,46%	7,57%
AL Bank	0,9	-0,19%	7,18%	0,13%	7,31%	1,74%	9,06%
Ringkjøbing							
g	0,822	-0,19%	6,54%	-0,77%	5,77%	1,56%	7,33%

Kravene er lavest til de tyndest kapitaliserede banker, fordi det er lettere at opretholde en lavere kapitalbase end en høj. Derfor har Ringkjøbing Landbobank og Spar Nord de laveste krav.

For de resterende banker gælder dog, at man ikke bør operere med en egenkapitalforrentning lavere end 8,44 pct., som er tilfældet i Danske Bank.

Man kan i øvrigt overveje, om det bør indregnes i forventningerne, at der igen i år tilbageføres nedskrivninger, som det tidligere er set.

Perspektivering - er SIFI til for bankerne?

Analysen er lavet med udgangspunkt i at finde fordele ved at være SIFI-bank fra bankernes perspektiv. Men lovgivningen er ikke lavet med udgangspunkt i, at det skal være til bankernes fordel. Lovgivningen har det sigte, at sikre den finansielle stabilitet ved at undgå bankkrak, der er så store, at de vil få væsentligt negative konsekvenser for samfundet.

Bankerne og lovgiverne deler nok ønsket om at undgå bankkrak, men der er sandsynligvis en skelnen, mellem hvor langt parterne mener, det er nødvendigt at gå. Begge har dog en interesse i at have en velfungerende finanssektor, og en finanssektor, som investorer er interesserede i. Som Nationalbanken tidligere har udtalt har den lave aktiekurs i sektoren været et problem, og Finanstilsynet udtaler sig jævnligt om bankernes indtjening (Nationalbanken 2020) (Brahm og Iversen, 2021). Indtjeningen er første modstandsværn mod nedskrivninger.

Risikopræmie bør afspejle risiko

Derudover gør mere kapital en bank mere sikker og modstandsdygtig overfor tab. Men man kan diskutere, hvor meget mere sikker en bank bliver af at have en kapitalprocent på 30 fremfor 25 pct. Den første del af kapitalen er den dyreste at få, men det er også den, der gør det største udslag i at sikre banken.

SIFI-kravene rummer en konkret ekstra buffer for at øge modstandsdygtigheden. Størrelsen af denne afhænger dels af instituttets størrelse, men hvorvidt bufferen er tilstrækkelig, ved vi ikke, før en SIFI-bank krakker. Og bankkrak har været stadig sjældnere i de senere år, hvor det kun er mindre banker som Østjydsk Bank, der har været tæt på at måtte blive overtaget af den statslige Finansielle Stabilitet.

Bufferen kan derfor vise sig at være tilpas, for lille eller for stor. Det er endnu for tidligt at sige, og forudsætter i øvrigt, at ingen anden bank vil overtage den nødlidende.

Alt andet lige bør det øgede kapitalkrav ved at være SIFI-institut være en ulempe for bankerne, hvis man antager, at kapital er en omkostning. På den anden side kan det dog også bruges som et kvalitetsmærke, man kan vise investorerne for at sige, at der er tale om en sikrere bank. Og det kan så ændre investors risikopræmie.

Der kan også argumenteres for, at ledelsens komfortbuffer i SIFI-banker kan være lavere, end den er i en mindre bank. Da de regulatoriske krav allerede er højere, kan man drive banken tættere på minimumskravet fra myndighederne - i princippet mere effektivt. Dette er dog en ledelsesmæssig beslutning, og kun sekundært afhængig af, hvad myndighederne siger.

Derudover er det også kun de største banker, der får SIFI-stemplet, og en del af forventningen er, at de er så store, at der kan hentes stordriftsfordele i driften.

Øget krav til rapportering

Der stilles også yderligere krav til rapporteringen i SIFI-institutterne, men hvor store disse er, fremgår ikke af regnskaberne eller informationer fra Finanstilsynet. Der er også øget frekvens i inspektionerne, men det er ikke umiddelbart til at kvantificere, hvor meget mere dette koster bankerne i mandetimer. Størrelsen og medarbejderstaben kommer dog også i spil her, da det i landets mindste pengeinstitutter er så stor en opgave at have tilsynsinspektioner, at det nævnes i regnskaberne som en belastning. I de største banker er det en jævnlig begivenhed, og antageligvis er altså en mindre andel af bankens medarbejdere bundet op på en rutineinspektion.

Det må også antages, at en del af den ekstra byrde ved at rapportere yderligere på risikoeksponeringen og kundernes positioner kan opsluges af de stordriftsfordele, de største banker har. Der er bedre mulighed for at sikre optimal udnyttelse af medarbejdernes tid.

Nye krav på vej

De største banker i Danmark såvel som resten af Europa bruger også interne modeller, der er lavet på baggrund af egen tabshistorik for at vise, at tabsrisikoen på en given del af udlånsporteføljen har anden tabsrisiko end et standardlån. I praksis viser interne modeller altid, at tabsrisikoen er lavere, og det giver en lavere kapitalbelastning ved at yde udlån. Det er altså en konkret fordel, som kun findes i de største banker.

De interne modeller har dog en mere dystre fremtid i sigte, eftersom den seneste runde af kapitalkrav fra Basel III (seneste implementering kaldes populært Basel IV) vil mindske den rabat, der er at hente i de interne modeller. Dette er altså en ulempe for primært de største banker, der vil skulle leve op til nye krav baseret på en ny opgørelse af de risikovægtede aktiver. (Næss Schmidt mfl., 2021)

Konklusion

De danske banker er i dag udfordret på indtjeningen i forretningen. Rentemarginalen er ganske vist opadgående, men den klassiske forretning med at tage mod indlån og yde udlån har udgjort en fortsat mindre del af forretningen. Det betyder, at bankerne må ty til andre midler for at opretholde indtjeningen. Det er en udfordring bredt i sektoren, og ikke kun hos de største banker. Men med størrelse er der dog den fordel, at man kan udbyde sine egne produkter. Det ses med realkreditselskaber og investeringsprodukter. På den anden side er det en udfordring for særligt de største banker, at de skal være noget for alle, og at en del af deres image i samfundet hænger sammen med dette. Det er måske særligt en udfordring for Danske Bank.

På den anden side kan nichebanker som Ringkjøbing Landbobank slå sig op på private banking og fokusere indsatsen her. Det er et indtjenende område.

Nichetendensen ses da også hos de mindre banker, hvor Jyske Bank fokuserer på boligejere, Sydbank på erhverv, mens Arbejdernes Landsbank har fagforeninger som en umiddelbar salgskanal.

Der er taget betydelige greb til at sænke omkostningerne i løbet af perioden, hvor dyre filialer er skåret fra, og man i stedet satser på en digital betjening i hverdagen. Det har dog også været nødvendigt at opruste på særligt hvidvaskbekæmpelsesfronten, og det presser de danske banker - særligt de største.

Det forekommer umiddelbart svært at hente gevinsterne ved besparelser, men sandsynligvis havde det set værre ud, hvis der ingen tiltag var taget. Spørgsmålet er dog, om det er nok, eller bankerne yderligere må fokusere forretningen.

Analysen viser dog, at de største banker, Danske Bank, Nykredit og Jyske Bank formår at yde lån til væsentligt lavere priser end resten af sektoren. Det er ikke muligt at sige om dette er et nødvendigt onde for at hente forretning til bøgerne, eller det er en udnyttelse af stordriftsfordelene. Uagtet årsagen står det dog klart, at disse banker i langt højere grad end konkurrenterne kan konkurrere på prisen, hvilket bør betyde noget, når man handler med finansielle services, hvoraf den største - udlån - kan sidestilles med en råvare, i et stærkt konkurrencepræget marked.

Der er ingen af de danske SIFI-institutter, der har en overnormal indtjening eller ualmindeligt lav omkostningsprocent. Det omvendte gør sig dog heller ikke gældende blandt SIFI-banker. Det er derfor ikke til at sige, at om kravene til SIFI-banker overstiger de stordriftsfordele, der måtte være.

Med til dette hører dog også, at det er svært at tjene penge på den klassiske bankforretning. Der skal derfor suppleres op med andre forretningsben, hvilket bankerne i stigende grad gør. Der er klare profiler, og det er tydeligt hos alle andre end markedslederen Danske Bank tydeligt, hvilke forretninger man vil have på bogen.

Det er ikke nødvendigt med en overnormal indtjening i bankerne, men det er dog nødvendigt med en indtjening af en vis størrelse. For kapitalkravene har kun udsigt til at stige, og hvis man ikke skal på lånemarkedet, så skal den løbende opsparing kunne finansiere dette. Beregningerne viser, at en bank ikke bør tjene under 8 pct. i egenkapitalforrentning, hvis man skal følge med samfundsudviklingen.

Kigger man på finansieringen er der dog en fordel for de største banker. Her ses det, at prisen på kapital afhænger af størrelsen af forretningen. Det er en klar fordel for de største SIFI-banker, der også kan bruge mærkatet til at vise, man er sikrere, end konkurrenterne.

Netop sikkerhed er et væsentligt aspekt i det at drive bank og lokke investorer til. For det er ikke givet, at afkastkravet i Danske Bank og Ringkjøbing Landbobank skal være det samme, alene af den årsag, at de øgede krav til Danske Bank bør reducere risikoen for et krak. Derfor bør investorernes risikopræmie altså afspejle dette.

Litteraturliste

Andersen, Jørgen Just, 2020, Finansiell risikostyring, Djøf Forlag.
Andersen, L., Danske Bank siger nej til bare at være parkeringsplads for indlån. https://finans.dk/privatokonomi/ECE11937935/danske-bank-siger-nej-til-bare-at-vaere-parkeringsplads-for-indlaan/?ctxref=ext , 2020, 26/04-2022
Arbejdernes Landsbank, Årsrapport 2021, https://www.al-bank.dk/media/133600/al_aarsrapport_2021_dk.pdf , 2022, 26/04-2022
Arbejdernes Landsbank, Resultat af pligtmæssigt købstilbud, https://www.al-bank.dk/media/133189/endeligt-resultat-af-det-pligtmaessige-koebstilbud.pdf , 2021, 26/04-2022
BankNordik sælger sine danske aktiviteter til Spar Nord, Banknordik. https://www.banknordik.gl/da/nyheder/2020/december/banknordik-saelger-sine-danske-aktiviteter-til-spar-nord , 2020, 26/04-2022
Banknordik, Annual Report 2021, https://www.banknordik.com/-/media/banknordik/files/investor-relations/financial-reports/annual-report-2021.pdf?la=en&rev=37f79c44a543465f953fbf4e8d613e4b&hash=D0A40AE8CA10ABFA3EC27CA2529F810B , 2022, 26/04-2022
Bentow, D., Sandet løber langsomt ud af Carsten Egeriis' timeglas. https://borsenpro.dk/finans/analyse/sandet-lober-langsomt-ud-af-carsten-egeriis-timeglas , 2022, 26/04-2022
Blegen & Nylehn, Organisasjonsteori, Trondheim: Tapir, 1971
Brahm K., Iversen C., Finanstilsynet er bekymret for bankernes lave indtjening. https://finans.dk/finans2/ECE13299243/finansstilsynet-er-bekymret-for-bankernes-lave-indtjening/?ctxref=forside , 2021, 26/04-2022.
Caspersen, S., I det rigeste lokalområde tjener de fem gange mere end bunden. https://www.ae.dk/analyse/2021-04-i-det-rigeste-lokalomraade-tjener-de-fem-gange-mere-end-bunden , 2021, 26/04-2022
Christiansen, H.B., 2017. Pengeinstitutter i Danmark virksomhed og regulering, Karnov Group. Danmarks Statistik, Erklærede konkurser efter branche. https://www.statistikbanken.dk/KONK15 , 2022, 26/04-2022
Danmarks Statistik, Et overblik over dansk økonomi https://www.dst.dk/da/Statistik/temaer/overblik-dansk-oekonomi , 2022, 26/04-2022
Danmarks Statistik, Rentesatser, Ultimo p.a. efter type, https://www.statbank.dk/statbank5a/SelectVarVal/Define.asp?Maintable=MPK3&PLanguage=0 , 2022, 26/04-2022
Danske Bank, Årsregnskab 2021, https://danskebank.com/da/news-og-insights/nyhedsarkiv/company-announcements/2022/sm03022022a , 2022, 26/04-2022
Erhvervsministeriet, SIFI-bufferkrav for 2022. https://em.dk/nyhedsarkiv/2021/december/sifi-bufferkrav-for-2022 , 2021, 26/04-2022
Europarådet, Kapitalkrav til banksektoren. https://www.consilium.europa.eu/da/policies/banking-union/single-rulebook/capital-requirements/ ,

<u>2021, 26/04-2022</u>
Financial Times, Danske:CPH, https://markets.ft.com/data/equities/tearsheet/summary?s=DANSKE:CPH , 2022, 26/04-2022
Financial Times, Jysk:CPH, https://markets.ft.com/data/equities/tearsheet/summary?s=JYSK:CPH , 2022, 26/04-2022
Financial Times, RILBA:CPH, https://markets.ft.com/data/equities/tearsheet/summary?s=RILBA:CPH , 2022, 26/04-2022
Financial Times, SPNO:CPH, https://markets.ft.com/data/equities/tearsheet/summary?s=SPNO:CPH , 2022, 26/04-2022
Financial Times, Sydbank: CPH, https://markets.ft.com/data/equities/tearsheet/summary?s=SYDB:CPH , 2022, 26/04-2022
Finans Danmark, EU-Kommissionens Basel IV-forslag vil koste Danmark dyrt. https://finansdanmark.dk/nyheder/2021/eu-kommissionens-basel-iv-forslag-vil-koste-danmark-dyrt/ , 2021, 26/04-2022.
Finans Danmark, Forsat mange underretninger fra bankerne om kriminalitet. https://finansdanmark.dk/nyheder/2021/forsat-mange-underretninger-fra-bankerne-om-kriminalitet/ , 2021, 26/04-2022
Finanstilsynet, Nøgleletal, https://www.finanstilsynet.dk/Tal-og-Fakta/Statistik/Noegletal , 2021, 26/04-2022
Finanstilsynet, Udpegning af Spar Nord Bank A/S som SIFI i Danmark. https://www.finanstilsynet.dk/nyheder-og-presse/pressemeddelelser/2019/spar-nord-sifi-030119 , 2019, 26/04-2022
Finanstilsynet, Årlig udpegning af SIFI-institutter. https://www.finanstilsynet.dk/nyheder-og-presse/pressemeddelelser/2019/aarlig-udpegning-af-sifi-institutter-270619 , 2019, 26/04-2022
Finanstilsynet, Årlig udpegning af SIFI-institutter. https://www.finanstilsynet.dk/Nyheder-og-Presse/Pressemeddelelser/2021/Sifi_250621 , 2021, 26/04-2022
Gup, Benton E. og Kolari, James W., 2005, Commercial Banking - Management of Risk, Wiley & Sons Inc.
Hagemann-Nielsen, M., Privatkunderne fortsætter ud af Danske Bank: "Jeg kan ikke sige, præcis hvornår det går fra et tal til et andet". https://borsen.dk/nyheder/finans/mens-carsten-egeriis-ikke-kan-se-enden-paa-kundeflugt-i-danske-bank , 2022, 26/04-2022
Houmann, A.L., Arbejdernes Landsbank parat til nye rabatter i kamp om boligkunder. https://finanswatch.dk/Finansnyt/Pengeinstitutter/Arbejdernes_Landsbank/article9840960.ece , 2017, 26/04-2022
Iversen, C., Brahm, K., Nyt historisk lavpunkt: Danske Banks image har aldrig været dårligere https://finans.dk/finans2/ECE13693514/historisk-lavpunkt-danske-banks-image-har-aldrig-vaeret-daaerligere/?ctxref=ext , 2022, 26/04-2022
Jacobsen, J.R., Gratis lønkonto? Her skal du være kunde. https://www.mybanker.dk/artikler/gratis-loenkonto-her-skal-du-vaere-kunde/ , 2021, 26/04-2022
Jens Dick-Nielsen, Jacob Gyntelberg, Christoffer Thimsen, The Cost of Capital for Banks, The 80th Annual Meeting of American Finance Association

https://editorialexpress.com/cgi-bin/conference/download.cgi?db_name=AFA2020&paper_id=1321 , 2020, 26/04-2022
Jensen, F. Sparekasserne var for folket og bankerne for erhvervslivet: Professor opridser over 200 års bankhistorie. https://finanswatch.dk/Finansnyt/Pengeinstitutter/article11473100.ece , 2019, 26/04-2022
Jensen, F., Danske Bank ruller private banking-rådgivning ud til langt større kundeskare. https://finanswatch.dk/Finansnyt/Pengeinstitutter/Danske_Bank/article13383240.ece , 2021, 26/04-2022
Jensen, F., Nordeas private banking-afdeling deler ansvaret ud i ny organisation. https://finanswatch.dk/Finansnyt/Pengeinstitutter/Nordea/article13311741.ece , 2021, 26/04-2022
Jensen, F., Sydbank ændrer organisationen og lancerer nyt sats på velhavere. https://borsen.dk/nyheder/finans/sydbank-aendrer-organisationen-og-lancerer-nyt-sats-paa-velhavere , 2022, 26/04-2022
Jyske Bank, Udstedelse af supplerende Tier 2 kapital på EUR 300 mio.. https://view.news.eu.nasdaq.com/view?id=be3d378b1ed9584a801837824ff3055a7&lang=da , 2017, 26/04-2022
Kollerup, S, Lov om ændring af lov om finansiell virksomhed, lov om kapitalmarkeder,, om investeringsforeninger m.v. og forskellige andre love, https://www.ft.dk/ripdf/samling/20211/lovforslag/l12/20211_l12_som_fremsat.pdf , 2021, 26/04-2022
Levring, P., Forbrugerråd om bankers kontogebyrer: "Man kan se det som et skrub af-gebyr. For de her kunder har et forretningsomfang, så de ikke er så attraktive for banken - så dem vil man gerne have ud af vagten." https://borsenpro.dk/finans/nyheder/forbrugerrad-om-bankers-kontogebyrer-man-kan-se-det-som-et-skrub-af-gebyr , 2021, 26/04-2022
Lund, M., Bendtsen, S., Jung, E., Overblik: Så vidtrækkende er hvidvaskskandalen i Danske Bank. https://www.berlingske.dk/virksomheder/overblik-saa-vidtraekkende-er-hvidvaskskandalen-i-danske-bank , 2018, 26/04-2022
Nationalbanken, Bank og Realkredit, Statistiskbanken, https://nationalbanken.statistikbank.dk/902 , 2022, 26/04-2022
Nationalbanken, Danskerne investerer over halvdelen af deres frie midler. https://www.nationalbanken.dk/da/statistik/find_statistik/Sider/2021/Finansielle-konti-20210930.aspx , 2021, 26/04-2022
Nationalbanken, Finansiell Stabilitet 2. halvår 2020, https://www.nationalbanken.dk/da/publikationer/Documents/2020/12/ANALYSE_%20Nr.%2028_Finansiell%20stabilitet%20-%202020halv%C3%A5r%202020.pdf , 2020, 26/04-2022
Nationalbanken, Kapitalkrav til banker, https://www.nationalbanken.dk/da/vidensbank/viden/Sider/Kapitalkrav-til-banker.aspx , 2021, 26/04-2022
Nationalbanken, Udsigter for Dansk økonomi, https://www.nationalbanken.dk/da/publikationer/Documents/2022/03/ANALYSE_nr.%205_Udsigter%20for%20dansk%20%C3%B8konomi.pdf , 2022, 27/04-2022
Nordea, Priorities & Financial targets. https://www.nordea.com/en/investors/priorities-financial-target , 2022, 26/04-2022
Næss-Schmidt, S., mfl., The impact of the output floor in the final Basel III Package, Copenhagen

Economics, https://finansdanmark.dk/media/47750/ce-impact-of-final-basel-iii-in-denmark.pdf , 2021, 26/04-2022
Plesner, M., Danske Banks interne vagthund er mistænksom og nærgående. Available at: https://finanswatch.dk/Finansnyt/Pengeinstitutter/Danske_Bank/article11605434.ece , 2019, 26/04-2022
Plesner, M., Direktør i AL Bank: Vi vil ikke være parkeringsplads for indlån. Available at: https://finanswatch.dk/Finansnyt/Pengeinstitutter/Arbejdernes_Landsbank/article11995096.ece , 2020, 26/04-2022
Ringkjøbing Landbobank, Fusion mellem Nordjyske Bank og Ringkjøbing Landbobank, https://ml-eu.globenewswire.com/Resource/Download/1cefdb4c-41ce-47d5-a85a-160812d187ed , 2018, 26/04-2022
Ringkjøbing Landbobank, Årsrapport 2021, https://www.landbobanken.dk/wps/wcm/connect/landbobanken/f79020c8-1d97-40cb-8397-c7d0e0718f52/A%CC%8Arssrapport+2021+DK+%28final%29.pdf?MOD=AJPERES&CVID=nWV4rgi , 2022, 26/04-2022
Ritzau, Banknordik skiller sig af med sine erhvervskunder. , 2015, 26/04-2022
Ritzau, Kunderne giver Danske Bank bundkarakter efter nye problemsager. , 2021, 26/04-2022
Rohde, L., Nationalbankdirektør Lars Rohdes indlæg på Finans Danmarks årsmøde, https://www.nationalbanken.dk/da/presse/taler/Documents/2021/Final_Lars%20Rohdes%20tale%20p%C3%A5%20Finans%20Danmarks%20%C3%A5rsm%C3%B8det%206.december-2187698_(1).pdf , 2021, 26/04-2022
Raaballe, J., Hesselund Jeppesen, M., Sahin, Sait., Danske børsnoterede bankers indtægts- og omkostningsstruktur under forvandling, Finans/Invest, 2014
Skatteministeriet, Centrale skattesatser i skattelovgivningen, https://www.skm.dk/skattetal/satser/tidsserier/centrale-skattesatser-i-skattelovgivningen-2018-2022/ , 2022, 26/04-2022
Spar Nord, Spar Nord Bank A/S overtager P/F BankNordiks danske forretning. , 2020, 26/04-2022
Spar Nord, Spar Nord udsteder ansvarlig kapital for DKK 700 mio., , 2013, 26/04-2022
Spar Nord, Årsrapport 2021, https://media.sparnord.dk/com/investor/finansiel_kommunikation/regnskaber/2021/aarsrapport-2021.pdf , 2022, 26/04-2022
Sparinvest, Historie. , 2022, 26/04-2022
Stenvei, M., Jyske Bank strammer gebyrskruen – en række priser mere end fordobles. , 2019, 26/04-2022
Sydbank, Udstedelse af supplerende kapital

<https://view.news.eu.nasdaq.com/view?id=b1e0610671aa472f0159faa372b919bb9&lang=da>, 2017, 26/04-2022

[Sydbank, Udstedelse af supplerende kapital](#)

<https://view.news.eu.nasdaq.com/view?id=b5d2181da234593345950b7670ebf6290&lang=da>, 2015, 26/04-2022

Sydbank, Årsrapport 2021, <https://ipaper.ipapercms.dk/Sydbank/regnskaber-2021/aarsrapport-2021/>, 2022, 26/04-2022

[Zigler, T., Rosenkrantz De Lasson, E., Banker lukker filialer på stribe – Danske Bank og Jyske Bank fører an.](#)

https://borsen.dk/nyheder/finans/danske-banker-lukkede-filialer-paa-stribe-i-2021?utm_source=filialer&utm_medium=row_1&utm_campaign=list_3, 2022, 26/04-2022